

YHDESSÄ ON HYVÄ OLLA – Koivutuvan toimintakerho tukena muutoksessa

Tuija Tiainen

Opinnäytetyö, syksy 2011

Diakonia ammattikorkeakoulu

Diak Länsi, Pori

Hoitotyön koulutusohjelma

Diakonisen hoitotyön suuntautumis-
vaihtoehto

Sairaanhoitaja (AMK) + diakonian
(diakonissa) virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Tiainen, Tuija. Yhdessä on hyvä olla – Koivutuvan toimintakerho tukena muutoksessa. Diak Länsi, Pori, syksy 2011, 53 s., 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Hoitotyön koulutusohjelma, Diakonisen hoitotyön suuntautumisvaihtoehto, sairaanhoitaja (AMK) + diakonian (diakonissa) virkakelpoisuus.

Tämä opinnäytetyö on produktio, joka toteutettiin Savitaipaleen kuntaan valmistuneessa uudessa kehitysvammaisten palvelu- ja tukiasuntolassa, Koivukodissa. Produktion tavoitteena oli auttaa Koivukodin asukkaita tutustumaan toisiinsa ja kotiutumaan uuteen kotiinsa. Pyrkimyksenä oli tukea asukkaiden ja henkilökunnan yhteisöllisyyden syntymistä ja kasvua. Tavoitteena oli myös järjestää asukkaille mielekästä toimintaa yhteistyössä seurakunnan diakoniatyön kanssa.

Produktion tuotos oli Koivutuvan toimintakerho, joka kokoontui kuusi kertaa kevään 2011 aikana. Kokoon-tumipaikkana oli Koivukodin päivätoimintasali, Koivutupa. Päivätoiminnan ohjaajia oli myös mukana kerhokerroissa, jotka koostuivat alkuhartaudesta, toimintatuokiosta ja lopetuksesta. Toimintatuokioissa menetelminä käytettiin muun muassa erilaisia tutustumisleikkejä, muistelua, taidetta ja kädentaitoja. Yhden kerran tehtiin retki Seurakuntakotiin Pääsiäisvaellukseen.

Opinnäytetyön kirjallisessa raportissa kuvataan Koivutuvan toimintakerhon suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Koivukodin johtajan ja päivätoiminnan ohjaajien sekä Savitaipaleen seurakunnan diakonin kanssa käydyt keskustelut auttoivat produktion suunnittelussa ja eteenpäin viemisessä. Kerholaisien ja henkilökunnan myönteinen suhtautuminen puolestaan mahdollistivat produktion toteutumisen.

Kerhokertojen arvioinnissa käytettiin osallistuvaa havainnointia sekä kerholaisilta ja päivätoiminnan ohjaajilta saatua palautetta. Kerho koettiin myönteiseksi yhteistyömuodoksi seurakunnan diakoniatyön kanssa. Yhdessä oleminen ja tekeminen edistivät Koivukodin asukkaiden ja henkilökunnan yhteisöllisyyttä.

Koivutuvan toimintakerhon toiminnasta tuotettu materiaali on sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten käytössä opinnäytetyön julkaisemisen myötä. Sitä voivat työssään hyödyntää esimerkiksi kehitysvamma- ja vanhustyön ammattihenkilöt vastaavanlaisia kerhoja suunnitellessaan ja toteuttaessaan.

Asiasanat: kehitysvammaisuus, kerhotoiminta, sosiokulttuurinen innostaminen, yhteisöllisyys

ABSTRACT

Tiainen, Tuija. Activity Club of Koivutupa. 53 p., 1 appendix. Language: Finnish. Pori, Autumn 2011.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Nursing, Option in Diaconal Nursing. Degree: Nurse + Deaconess.

The thesis was carried out as a production, which was implemented in a new nursing home for mentally handicapped in the municipality of Savitaipale. The aim of this production was to help the inhabitants in an institution for the mentally handicapped called Koivukoti to get to know each other and to begin to feel at home there. With the help of this production it was meant to improve the sense of community between the inhabitants and the personnel. It was also meant to organize reasonable activities for the inhabitants in co-operation with church social work.

The turnout of the production was the Activity Club of Koivutupa, which was organized six times during spring 2011. The club met in the hall for daily activities, called Koivutupa. The instructors of the daily activities also attended the club. The club consisted of opening devotion, activity moments and ending. Games for familiarization, reminiscence, art and handicrafts, for example, were methods of activation. One of the club meetings was an outing to the Easter wanderings.

The theory part of this thesis describes the planning, implementation and evaluation of the the Activity Club of Koivutupa. Discussions with the foreman of Koivukoti, the instructors of daily activities and the deacon of the parish of Savitaipale helped with planning and implementing the production. The club members' and personnel's positive attitude made the production come true.

The club meetings were evaluated by parttaking observation and feedback from the participants and instructors of the daily activities. The club was considered a positive form of co-operation between Koivukoti and the parish. Being together and doing things together improved the sense of community in Koivukoti.

The material from the Activity Club of Koivukoti is used by of professionals within social services and health care. For example, professionals working with mentally handicapped or senior citizens can utilize the material, when they plan and implement similar clubs.

Keywords: activity club, mentally handicapped, sense of community, socio-cultural stimulation

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ.....	2
ABSTRACT.....	3
1 JOHDANTO.....	6
2 KEHITYSVAMMAISUUDEN MÄÄRITTELYÄ.....	7
2.1 WHO:n määritelmä.....	8
2.2 Psykologinen määritelmä.....	8
2.3 Toimintakykyyn pohjautuva määritelmä.....	9
2.4 Pedagoginen näkökulma.....	11
2.5 Sosiaalinen näkökulma.....	12
2.6 Lainsäädännöllinen näkökulma.....	13
3 KEHITYSVAMMAISTEN ELÄMÄN TUKEMINEN.....	14
3.1 Kehitysvammahuoltoa ohjaavat periaatteet.....	14
3.2 Kirkko kaikille -strategia.....	15
3.3 Hoidollinen diakoniatyö.....	16
3.4 Arvolähtöinen terveyden edistäminen.....	17
4 YHTEISÖ JA YHTEISÖLLISYYS.....	18
4.1 Yhteisöllisyys ja hyvinvointi.....	19
4.2 Diakonia ja yhteisöllisyys.....	20
5 SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN.....	21
5.1 Ryhmän toiminnasta.....	22
5.2 Selkokieli vuorovaikutuksessa.....	24

6 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET JA HANKKEET.....	26
7 KOIVUTUVAN TOIMINTAKERHO.....	29
7.1 Koivukoti Savitaipaleella.....	29
7.2 Kerhon tavoitteet.....	30
7.3 Opinnäytetyön prosessi.....	30
7.4 Ryhmätoiminnan toteutuminen tapaamiskerroittain.....	32
7.4.1 Enkeli ilmestyy Marialle.....	32
7.4.2 Viisi leipää ja kaksi kalaa.....	34
7.4.3 Kylväjä-vertauksen äärellä.....	35
7.4.4 Pääsiäisvaellus.....	36
7.4.5 Luomiskertomus.....	38
7.4.6 Hyvä paimen.....	39
7.5 Ryhmätoiminnan toteutumisen arviointi.....	40
8 POHDINTA.....	43
8.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	43
8.2 Tulevia haasteita diakonissan työssäni.....	45
LÄHTEET.....	47
LIITE 1: Kutsu Koivutuvan toimintakerhoon.....	53

1 JOHDANTO

Ihmistä on kautta aikain pidetty yhteiskunnallisena olentona, joka kehittyy persoonaksi ihmissuhteissaan. Sosiaalinen toiminta perustuu yhteisöllisyyteen. Ihminen liittyy yhteisöön yksilönä. Yhteisöllisyyttä ylläpitävä me-henki lisää ryhmään kuulumisen tunnetta ja omien juurtensa tiedostamista. (Hyypä 2005, 19 – 20.) Yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin välinen yhteys on todettu sekä kotimaisissa että kansainvälisissä tutkimuksissa (Hyypä 2002, 60 – 62).

Savitaipaleelle valmistui uusi kehitysvammaisten palvelu- ja tukiasuntola alkuvuodesta 2011. Se tarjoaa kehitysvammaisille aikuisille asumispalveluita ja tarvittavia tukipalveluita ympäri vuorokauden. Asukkaita on oman kunnan lisäksi muuttanut myös naapurikunnista. Koivukodissa toimii kahden ohjaajan ja kahden avustajan vetämänä päivätoimintaa arkipäivisin. Päivätoiminnassa käy talon omien asukkaiden lisäksi myös ulkopuolisia kehitysvammaisia ohjatussa toiminnassa. (Järvinen 2011.)

Edellä kuvattuun yhteisöön tein opinnäytetyönäni Koivutuvan toimintakerhon. Kerhon tavoitteena oli auttaa uusia ja vanhoja koivukotilaisia tutustumaan toisiinsa ja kotiutumaan uuteen kotiinsa. Pyrkimyksenä oli myös tukea Koivukodin yhteisöllisyyden syntyä ja kasvua sekä lisätä yhteistyötä Koivukodin ja seurakunnan diakoniatyön kanssa. Yhteistyötahoina hankkeen toteutuksessa olivat Savitaipaleen seurakunnan diakoniatyö sekä Koivukodin asukkaat ja henkilökunta.

Tässä raportissa kuvataan tämän toiminnallisen opinnäytetyön suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Teoriaosuudessa avataan paitsi kehitysvammaisuuden ja yhteisöllisyyden käsitteitä myös sosiokulttuurista innostamista, jonka avulla me-henkeä pyritään luomaan ja kasvattamaan. Kehitysvammaisten henkilöiden ryhmätoiminnan ohjaamisessa tärkeää on ymmärrettävän kielen käyttö. Sen vuoksi selkokielen käyttö vuorovaikutuksessa on saanut raportissa oman lukunsa. Toivon, että raportista on hyötyä sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöille vastaavanlaisia ryhmätoimintoja suunnitellessaan ja toteuttaessaan.

2 KEHITYSVAMMAISUUDEN MÄÄRITTELYÄ

Vammaisuus koskettaa meitä kaikkia, vaikka on samalla kuitenkin vieras ilmiö. Siitä on nykymaailmassa tullut näkyvämpää kuin ennen. Varsikin länsimaissa ”normaaliuden” rajat ovat kaventuneet ja yhä useampi ihminen luokitellaan vammaiseksi. (Vehmas 2005, 11 – 12.) On oleellista erottaa vammaisuus sairaudesta. Ihminen ei voi olla samanaikaisesti sairas ja terve, mutta voi hyvinkin olla vammainen ja terve. (Vehmas 2005, 16.)

Käsitys vammaisuudesta ja suhtautuminen vammaisiin ihmisiin on vaihdellut eri aikakausina ja eri kulttuureissa. Vammaisuus on nähty milloin synnin seurauksena, milloin yliluonnollisten tekijöiden, lähinnä pahojen henkien aiheuttamana tai poikkeamana luonnonjärjestyksestä. Toisinaan taas vammaisuutta on pidetty elämän monimuotoisuuden ilmentymänä ja vammaisia henkilöitä hyväntekeväisyyden kohteena. (Vehmas 2005, 21 – 80.)

Jeesus kumosi opetuksillaan ja teoillaan Vanhan Testamentin käsityksen vammaisuudesta synnin palkkana (Vehmas 2005, 24 – 29). Johanneksen evankeliumin yhdeksännessä luvussa kerrotaan, kuinka opetuslapset kyselivät sokean miehen kohdalla: ”Kuka oli tehnyt syntiä, koska mies oli sokea?” Jeesus vastasi: ”Ei hän, eivätkä hänen vanhempansa. Niin on tapahtunut, jotta Jumalan teot tulisivat hänessä julki.” (Raamattu, Joh. 9:1 – 3.)

Käsitteenä vammaisuus on moniulotteinen. Sen perustana on yksilön fyysinen tai psyykkinen erilaisuus, mutta käsitteen sisältö määräytyy sosiaalisesti, vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa. (Harjula 1996, 11 – 12.) Avaan seuraavassa kehitysvammaisuuden käsitettä eri näkökulmista luodakseni pohjaa ymmärtää opinnäytetyössäni tekemiäni valintoja ja käyttämiäni menetelmiä.

2.1 WHO:n määritelmä

WHO:n määritelmän (2001) mukaan vamma on minkä tahansa psykologisen, fysiologisen tai anatomisen rakenteen vajavuus tai poikkeavuus. Kehitysvamma puolestaan tarkoittaa yksilön kehityksen aikana saatua fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista vajavuutta. Kehitysvamma voi olla aiheutunut ennen syntymää tapahtuneesta häiriöstä (esim. kromosomimuutokset, geneettiset sairaudet, infektiot, lääkkeet, myrkyt, sikiön ravitsemus), synnytyksen aikaisesta häiriöstä (esim. hapenpuute) tai syntymän jälkeisestä häiriöstä (esim. trauma, infektiot, myrkytykset). (Ivanoff, Risku, Kitinoja, Vuori & Palo 2001, 201 – 203.) Noin neljännes vamman syistä on kuitenkin vielä tuntemattomia (verneri.net i.a.).

Kehitysvammaisuus voi siis tarkoittaa muidenkin elinten kuin hermoston vammoja ja vaurioita. Hermoston kehityshäiriöt ovat kuitenkin merkittävin ryhmä. Aivojen kehityshäiriöihin liittyy usein älyllisten toimintojen vajavuutta. Lääketieteellisessä määrittelyssä puhutaankin älyllisestä kehitysvammaisuudesta. Maailman terveysjärjestön (WHO:n) tautiluokituksen, ICD-10:n (International Statistical Classification of Diseases and Health Problems) mukaan älyllinen kehitysvammaisuus tarkoittaa tilaa, jossa henkisen suorituskyvyn kehitys on estynyt tai on epätäydellinen. Puutteellisesti kehittyneitä ovat yleiseen henkiseen suorituskyyyn vaikuttavat kognitiiviset, kielelliset, motoriset ja sosiaaliset taidot, eli erityisesti kehitysiässä ilmaantuvat taidot. Älyllinen kehitysvammaisuus voi esiintyä joko yksinään tai yhdessä jonkun fyysisen tai psyykkisen tilan kanssa. (Kaski, Manninen & Pihko 2009, 16.)

2.2 Psykologinen määritelmä

Henkistä suorituskyyä on perinteisesti arvioitu standardoitujen psykologisten testien avulla. Luokittelun perusteena käytetään älykkyysosamäärää (ÄO). Tämä saadaan jakamalla testien saatu älykkyysikä (ÄI) henkilön oikealla iällä ja kertomalla saatu osamäärä sadalla. Normaalitapauksessa henkilön älykkyysikä on sama kuin oikea ikä. Testejä voidaan täydentää sosiaalista sopeutumista mittaavien asteikkojen avulla. Luokittelun

mukaan älyllisesti kehitysvammaisia ovat ne, joiden älykkyyssosamäärä on alle 70. Koska älylliset kyvyt ja sosiaalinen sopeutumiskyky voivat muuttua ajan, kuntoutuksen ja opiskelun myötä, kuvaa WHO:n tautiluokitus juuri senhetkistä toimintakykyä. (Kaski ym. 2009, 17 – 18.)

TAULUKKO 1. Älyllinen kehitysvammaisuus WHO:n mukaan (Kaski ym. 2009, 18.)

Älyllinen kehitysvammaisuus, RETARDATIO MENTALIS, WHO:n mukaan		
Älyllisen kehitysvammaisuuden aste	Älykkyyssosamäärä	Älykkyyssikä (v)
Lievä (retardatio mentalis levis)	50 – 69	9 - 11
Keskivaikea (retardatio mentalis moderata)	35 – 49	6 – 8
Vaikea (retardatio mentalis gravis)	20 – 34	3 – 5
Syvä (retardatio mentalis profunda)	Alle 20	0 – 2
Muu määrittelemätön (alia retardatio mentalis specificata)	-	-
Määrittelemätön (retardatio mentalis non specificata)	-	-

Tärkeä on muistaa, etteivät diagnostiset luokittelut ole ihmisten luokittelua, vaan ihmisten terveydentilan ja siihen liittyvien piirteiden ja tarpeiden kuvaamista. Älyllisen kehitysvammaisuuden vaikeusasteen yksityiskohtaista selvittämistä tarvitaan paitsi kliinisessä työssä mm. selvitettäessä vammaisuuden syitä, tulkittaessa käyttäytymistä, suunniteltaessa hoitoa, kuntoutusta ja opetusta sekä järjestettäessä sosiaaliturvaa myös tieteellisessä tutkimuksessa. (Kaski ym. 2009, 19.)

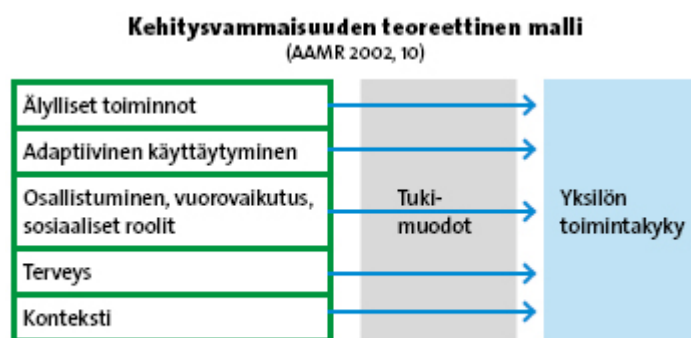
2.3 Toimintakykyyn pohjautuva määritelmä

AAIDD:n (American Association of Intellectual and Developmental Disabilities) määritelmä kehitysvammaisuudesta on luonteeltaan toimintakykyyn pohjautuva. Määritelmän mukaan kehitysvammaisuus on vammaisuutta, jota luonnehtivat huomattavat rajoitukset sekä älyllisissä toiminnoissa että adaptiivisessa käyttäytymisessä. Vammaisuus on saanut alkunsa ennen kuin henkilö on täyttänyt 18 vuotta. (AAIDD i.a.; vernerinet i.a.)

Älyllisen toimintojen käsitteellä viitataan henkilön yleiseen henkiseen suorituskyykyyn. Siihen kuuluvat muun muassa päättelykyky, ongelmien ratkaisukyky, monimutkaisten asiayhteyksien ymmärtäminen ja kokemuksesta oppiminen sekä oman toiminnan suunnittelu. (verneri.net i.a.) Älyllistä suorituskyykyä voidaan mitata älykkyysosamäärää mittaavien testien avulla. Jos älykkyysosamäärä on alle 70 – 75 merkitsee se rajoituksia älyllisissä toiminnoissa. (AAIDD i.a.)

Adaptiivisella käyttäytymisellä tarkoitetaan niitä käsitteellisiä, sosiaalisia ja käytännöllisiä taitoja, joita tarvitsemme selviytyäksemme jokapäiväisessä elämässä. Käsitteellisiä taitoja ovat esimerkiksi äidinkielen puhuminen ja ymmärtäminen, lukeminen ja kirjoittaminen, raha- ja aikakäsitys. Sosiaalisia taitoja puolestaan ovat esimerkiksi kyky muodostaa ja ylläpitää ihmissuhteita, käyttäytyä tilanteen vaatimalla tavalla, vastuullisuus sekä lakien ja normien noudattaminen. Käytännöllisiä taitoja taas ovat muun muassa omasta hygieniasta huolehtiminen, kotona asumiseen, liikkumiseen, työntekoon ja vapaa-aikaan liittyvät käytännölliset taidot. (AAIDD i.a.; verneri.net i.a.)

Toimintakyky tarkoittaa kykyä toimia tilanteen ja olosuhteiden vaatimalla tavalla. Kehitysvammaisten ihmisten kohtaamat vaikeudet johtuvat useimmiten oman toimintakyvyn ja ympäristön vaatimusten aiheuttamista ristiriidoista. Selvitäkseen tilanteesta kehitysvammainen ihminen tarvitsee erilaisia tukimuotoja: ohjausta, auttamista tai hoitoa. (verneri.net i.a.)

Heikki Seppälä ja Anna-Elina Leskelä-Ranta (2007)

KUVIO 1. Kehitysvammaisuuden teoreettinen malli (verneri.net i.a.)

2.4 Pedagoginen näkökulma

Psykologisten älykkyystestien kehittyminen 1910 – 1920-luvuilla mahdollisti kehitysvammaisten luokittelun eri asteisiin. Aikaisemmin heikon lapsiaineksen tunnistaminen oli sattumanvaraista ja perustui lähinnä opettajan ihmistuntemukseen ja mahdollisesti lääkärin tekemään ruumiilliseen tarkastukseen. Opetus suunnattiin kehityskykyisiin ja kehityskyvyttömät lähetettiin koeajan jälkeen takaisin koteihinsa. (Harjula 1996, 65 – 66.)

Yleinen oppivelvollisuuslaki on ollut voimassa Suomessa vuodesta 1921 alkaen. Kuitenkin vielä vuoden 1957 kansakoululaissa todetaan: ”Lasta älköön pidettävä koulussa, jos hänen opetuksensa on hyödytöntä tai vahingollista.” Tällaisissa tapauksissa vammaisen lapsi vapautettiin oppivelvollisuudesta. Peruskoulujärjestelmään maassamme siirrettiin 1968 koulujärjestelmälain myötä. Peruskoulun tavoitteena on luoda yhteiskunnallisesti oikeudenmukainen, sosiaalisesti ja taloudellisesti tasa-arvoinen, koko ikäluokan koulu. Näiden yleistavoitteiden valossa myös kehitysvammaisten opetusta on kehitetty. Tärkeitä virstanpylväitä olivat Kehitysvammalaki vuodelta 1978, joka toi harjaantumisopetuksen yhteiskunnan velvollisuudeksi ja kouluviranomaisten ohjaukseen sekä vuoden 1988 Vammaispalvelulaki. Kuitenkin vasta vuonna 1997 vaikeimmin kehitysvammaistenkin opetus on siirtynyt kouluviranomaisten vastuulle. (Niskanen 1998, 95 – 98.)

Nykyisen perusopetuslain 1998 mukaan kunta on velvollinen järjestämään kaikille sen alueen oppivelvollisuusikäisille perusopetusta tai vastaavaa opetusta. (Kaski ym. 2009, 178). Kunnallista koulujärjestelmää täydentävät valtion ja yksityisten ylläpitämät koulut, joiden merkitys vammaisten lasten opetuksessa on ollut keskeinen. Vasta viime vuosina ne ovat tulleet toissijaisiksi kehityksen edettyä segregaatista integraatioon. (Niskanen 1998, 95.) Vammaisen lapsi voi opiskella tietyin tukitoimin muun ryhmän mukana tai hänet voidaan ottaa tai siirtää erityisopetukseen. (Kaski ym. 2009, 178 – 180.) Erityisopetuksessa oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetussuunnitelma. Siihen kuuluu oppilaan lähtötilanteen kuvaus, tavoitteiden asettaminen, palvelujen määrittäminen sekä arviointi. Lähtökohtana on korostaa oppijan asemaa opiskelunsa subjektina. (Ladonlahti ym. 1999, 216 – 222.)

2.5 Sosiaalinen näkökulma

Sosiaalisesta näkökulmasta tarkasteltuna vammaisuus tarkoittaa yksilöllisten ominaisuuksien, yhteisöllisten käytänteiden tai näiden kummankin yhteisvaikutuksesta syntyvää tilaa, joka saattaa jättää vammaisen henkilö jonkin keskeisen inhimillisen hyvinvoinnin ulottuvuuden ulkopuolelle (Ladonlahti, Naukkarinen & Vehmas 1999, 103). Kyse on siis yksilön ja yhteisön välisestä vuorovaikutussuhteesta. Vammaisuudesta johtuvia haittoja voidaan torjua näin ollen sekä yksilöön että yhteisöön vaikuttamalla (Ladonlahti ym.1999, 120). Sosiaalisen vammaistutkimuksen mukaan kaikki ihmiset ovat arvokkaita sinänsä. Yksilön fyysiset tai psyykkiset erilaisuudet eivät ole pätevä peruste asettaa heitä eriarvoiseen sosiaaliseen tai moraaliseen asemaan. Brittiläisessä vammaisuuden sosiaalisessa mallissa vammaisuudessa on kyse sorrosta.(Vehmas 2006, 212.)

Vammaisuus on sosiaalisesti rakennettu eli konstruoitu ilmiö, jossa ”normaalit” ihmiset määrittävät suhteessa itseensä fyysisesti tai psyykkisesti ”poikkeavan” ihmisen. Samalla he määrittävät myös itsensä ryhmään ”normaalit” ihmiset. (Ladonlahti ym.1999, 109; Vehmas 2006, 227 – 228.) Äärimmillään tämä johtaa vamman todellisen olemassaolon kieltämiseen. Ihmisten käsitykset vammasta ja vammaisuudesta ovat väistämättä sosiaalisesti konstruoituja, mutta vamma ja toimintakyvyn puute ovat todellisia riippumatta ihmisten käsityksistä. (Vehmas 2006, 229 – 230.)

Oliverin, 1996 mukaan vammaisuuden sosiaalinen malli koostuu kolmesta eri tekijästä:

1. fyysisestä tai psyykkisestä erilaisuudesta
2. kokemuksesta ulkoisesti asetetuista rajoituksista sekä
3. itsensä tunnistamisesta vammaiseksi ihmiseksi.

Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että esimerkiksi kyvyttömyys liikkua on ihmisen fyysinen ominaisuus. Liikkumisen estyminen taas aiheuttaa vammaisuutta. Tätä voidaan estää ja sen aiheuttamia haittoja lieventää pyörätuolin käytöllä, rakentamalla liuskoja ja hissejä ja suurentamalla oviaukkoja. (Ladonlahti ym.1999, 91 – 92.)

2.6 Lainsäädännöllinen näkökulma

Monet kehitysvammaiset, kuten muutkin kansalaiset tarvitsevat yhteiskunnan tukitoimia. Kehitysvammaisten tarvitsema tuki voi liittyä senhetkiseen elämäntilanteeseen ja olla riippumaton vammaisuudesta. Tällöin hän saa palveluja samalla tavoin ja samoin perustein kuin muutkin kansalaiset. Toisinaan yleiset palvelut eivät riitä vaan tarvitaan erityisjärjestelyjä. Näitä turvaamaan on säädetty kaksi keskeistä lakia: Laki kehitysvammaisten erityishuollosta sekä Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (Vammaispalvelulaki) asetuksineen. (Kaski ym. 2009, 293.)

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (1977) turvaa erityishuollon antamisen sellaiselle henkilölle, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi tai joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluja. Tällaiset henkilöt ovat lain mukaan kehitysvammaisia. (Finlex® – ajantasainen lainsäädäntö, i.a.) Vammaispalvelulaki (1987) puolestaan määrittää vammaisuuden yksilön rajoitusten ja ympäristön vaatimusten suhteesta syntyneeksi tilaksi. Palvelujen ja tukitoimien tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön omatoimista selviämistä yhteiskunnan tasavertaisina jäsenenä. (Finlex® – ajantasainen lainsäädäntö, i.a.)

3 KEHITYSVAMMAISTEN ELÄMÄN TUKEMINEN

Yhdistyneiden Kansakuntien vuonna 1971 antamassa Kehitysvammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa julistuksessa edellytetään, että kehitysvammaisilla henkilöillä on mahdollisuuksien rajoissa samat oikeudet kuin muilla ihmisillä. Heillä on muun muassa oikeus saada asianmukaista lääkintähuoltoa ja fysikaalista hoitoa; sellaista opetusta, valmennusta, kuntoutusta ja ohjausta, joiden avulla voi kehittää kykyjään ja suoritushdollisuuksiaan mahdollisimman pitkälle. Kehitysvammaisilla henkilöillä on oikeus taloudelliseen turvallisuuteen ja kohtuulliseen elintasoon. Heillä on oikeus suorittaa tuotettavaa työtä tai harjoittaa mitä tahansa mielekästä ammattia siinä laajuudessa kuin mahdollista. Kehitysvammaisilla henkilöillä on oikeus, milloin se on mahdollista, elää oman perheensä luona ja osallistua yhteiskuntaelämään sen eri muodoissa. Perheen, jonka parissa kehitysvammainen henkilö asuu, tulisi saada apua. Jos laitoshoidon tulee tarpeelliseksi, tulee se järjestää niin, että se poikkeaa mahdollisimman vähän normaalista elämästä. Kehitysvammaisilla henkilöillä on oikeus turvaan riistolta, väärinkäytöksiltä ja alentavalta kohtelulta. (Kehitysvammahuollon tietopankki i.a.)

3.1 Kehitysvammahuoltoa ohjaavat periaatteet

Vammaispoliittisissa keskusteluissa on noussut esille neljä keskeistä kehitysvammaisen ihmisen elämään vaikuttavaa periaatetta: normalisuuden periaate, integraatio, inklusio ja positiivinen erityiskohtelu. Normalisuuden periaatteen mukaisesti vammaisella ihmisellä tulee olla samanlaiset mahdollisuudet tarpeidensa tyydyttämiseen kuin muillakin. (Kaski ym. 2009, 163.) Tämä periaate tulee erityisen selvästi esille edellä kuvatussa YK:n Kehitysvammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa julistuksessa sekä vuonna 2006 YK:n yleiskokouksen hyväksymässä Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa (Kehitysvammahuollon tietopankki i.a.)

Integraatio eli yhteiskunnan rakentaminen sellaiseksi, että vammaisen ihminen voi siinä elää yhteiskunnan jäsenen oikeuksin ja velvollisuuksin ilman erottelua, nähdään keinona

elämän normaalisuuden saavuttamiseen. Hyvään elämään kuuluu kuitenkin myös todellista mukaan ottamista eli inklusiota. Tämä on mahdollista vain vammaisuuden hyväksymisen, tiedon ja toimivien ihmissuhteiden välityksellä. Osallisuuden toteutuminen edellyttää paitsi myönteistä suhtautumista myös vammaisten ihmisten tarpeiden huomioimista ja rajoittavien esteiden tunnistamista, poistamista ja ennakointia. (Kaski ym. 2009, 163 - 164.)

Koko väestölle tarkoitetut palvelut eivät yksinään ole riittäviä turvaamaan kehitysvammaisten hyvinvointia ja toimeentuloa. Vammaiset ihmiset tarvitsevat positiivista erityiskohtelua eli palveluja ja tukitoimia, joilla taataan yhdenvertaisuuden toteutuminen. Vammaisia henkilöitä tulee siis kohdella samalla tavoin kuin muitakin ja antaa mahdollisuus kaikille ihmisille terveelliseen ja turvalliseen elämään. (Kaski ym. 2009, 163.)

3.2 Kirkko kaikille -strategia

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuonna 2003 hyväksytyn vammaispoliittisen ohjelman tarkoituksena on auttaa sekä kirkkoa että vammaisia ihmisiä itseään tiedostamaan ja kehittämään vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua seurakunnalliseen toimintaan. Ohjelman lähtökohtana on Raamatun sanoma: Kirkko kuuluu kaikille, koska Kristus kuuluu kaikille. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2003, 5.)

Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen. Vammaisuus ei himmennä tätä kuvaa, vaan jokainen ihminen on yhtä arvokas. Jokainen ihminen on olemassa Jumalan tahdosta. Seurakunnan jäsenten erilaisuus kuuluu Kristuksen kirkon olemukseen. Päämääränä on kaikkien jäsentensä tarpeet tasapuolisesti huomioiva seurakunta. Seurakunnan tehtävänä on joustaa ja sopeuttaa sekä toimintaansa että rakenteitaan näiden tarpeiden mukaisesti. Kirkon vammaispoliittisen ohjelman avulla halutaan taata edellytykset vammaisten ihmisten täysivaltaistumiselle eli kaikkien ihmisoikeuksien käyttämiselle kirkon piirissä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2003, 8 – 9.)

Kaikkien seurakuntalaisten tasavertaisuuteen pyritään paitsi tiedottamisella ja käyttämällä kullekin henkilölle sopivaa kieltä tiedon jakamiseen ja vuorovaikutukseen myös raivaamalla fyysiset ja henkiset esteet pois. Yksi tärkeimmistä osallistumisen edellytyksistä on saavutettavuus. Sen tiellä voi olla sekä fyysisiä rakenteita että esimerkiksi asiayhteyksien epäselvyyksiä, asenteita, arkuutta tai avuntarvetta. Tärkeää on myös saada vammaiset ihmiset mukaan päätöksentekoon, vaikuttamaan, vertaisryhmiin sekä saada heidän kykynsä käyttöön myös työelämässä. Yhteistyö vammaisjärjestöjen ja -neuvostojen kanssa auttaa työn arvioimista ja kehittämistä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2003, 10 – 19.)

3.3 Hoidollinen diakoniatyö

Diakoniatyön tehtävänä on kirkkojärjestyksen mukaan

kristilliseen rakkauteen perustuvaa avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muilla tavoin auteta. (Kirkkojärjestys 4, § 3.)

Hoidollinen diakoniatyö puolestaan on sairaanhoitaja-/ terveydenhoitaja-diakonissan hoitotyön viitekehyksestä tekemää karitatiivista diakoniatyötä seurakunnassa. Siinä ihminen huomioidaan kokonaisvaltaisesti fyysisenä, psyykkisenä, sosiaalisena ja hengellisenä kokonaisuutena. (Gothóni & Jantunen 2010, 60.)

Vaikka vamma vaikuttaakin ihmiselämän moniin ulottuvuuksiin kuten henkiseen hyvinvointiin, ihmissuhteisiin, arkisuoriutumiseen ja taloudelliseen toimeentuloon, se ei kuitenkaan hallitse koko elämää. Elämä itsessään on aina arvokasta. Vammaisuus voi avata uusia ulottuvuuksia paitsi vammaisen henkilön myös hänen läheistensä elämään. Kirkko voi auttaa näiden ulottuvuuksien löytämisessä ja yksilön voimavarojen ja ihmisarvon vahvistumisessa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2003, 9.)

3.4 Arvolähtöinen terveyden edistäminen

Arvot ovat abstrakteja käsitteitä, jotka ilmaisevat sitä, mikä on hyvää ja oikein pyrkiä ja toteuttaa ja mikä puolestaan on vähemmän hyvää ja vältettävää. Arvoja voidaan jakaa esimerkiksi esteettisiin, tieteellisiin ja eettisiin. Tämä jako tunnettiin jo antiikin aikana, kun puhuttiin ihmiselämän kolmesta perusarvosta: kauniista, todesta ja hyvästä. Arvoja voidaan tarkastella myös vastakohtapareina esimerkiksi myönteinen – kielteinen tai arvo – tosiasia. (Sarvimäki & Stenbock-Hult, 2009, 38 – 39.)

Terveyden edistäminen tarkoittaa toimintaa, jonka tavoitteena on estää terveysongelman syntyminen. Hoitotyöntekijä auttaa asiakasta tai potilasta ohjauksen keinoin terveyden ymmärtämisessä, terveysongelmien tunnistamisessa ja niiden ehkäisyssä. Nupponen ym. (1991) ja Kauhanen ym. (1998) kutsuvat tätä myös terveyskasvatukseksi, terveysneuvonnaksi tai terveyden edistämiseksi kasvatuksellisin keinoin. Terveyden edistäminen on siis terveyteen liittyvää oppimista, joka kohdistuu yksilöihin, ryhmiin ja koko yhteiskuntaan. (Leino-Kilpi & Välimäki, 2003, 160 - 162.)

Hoitotyöntekijä toteuttaa terveyden edistämisen sekä tehtävä- että ihmisvastuuta. Hänen on kunnioitettava asiakasta tai potilasta, mutta samalla annettava myös riittävästi oikeaa tietoa terveysuhkasta ja sen ehkäisystä. Hoitajan on arvioitava terveysriskiä esimerkiksi ylipainoa ja annettava terveystietoa sen mukaan. Hoitajan on myös selvítettävä, millainen on asiakkaan tai potilaan aikaisempi terveystietämys ja terveystottumukset sekä miten hän oppii uuden tiedon parhaiten. (Leino-Kilpi & Välimäki, 2003, 164 – 170.)

4 YHTEISÖ JA YHTEISÖLLISYYS

Yhteisö ja yhteisöllisyys ovat tänä päivänä paljon käytettyjä sanoja. Arkikielessä niillä viitataan paikallisuuteen, kun puhutaan esimerkiksi harrastusryhmien toiminnasta tai työpaikoista ja työntekijöistä. Yhteisöllisyyden käsitettä käytetään erityisesti sosiaalipsykologiassa ja sosiologiassa, jossa tarkastellaan suhdetta sosiaaliseen maailmaan ja yhteiskuntaan. George Hilleryn 1955 mukaan yhteisö määritellään sosiaalitieteissä viitaten kolmeen elementtiin: maantieteelliseen alueeseen, ihmisiä yhdistäviin suhteisiin ja ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Lisäksi yhteisössä korostuu tunne yhteenkuuluvuudesta ja samankaltaisuudesta. (Saastamoinen 2003, 166 – 167.)

Yhteisöllisyyttä kutsutaan myös sosiaalseksi pääomaksi tai kulttuuripääomaksi. Pohjimmiltaan yhteisöllisyys on sallivuuden, ihmisoikeudet, oikeudenmukaisuuden ja täydellisen poliittisen ja taloudellisen osallistumisen takaava laaja-alainen yhteiskunnallinen ominaisuus. Laajasti määriteltynä yhteisöllisyys tarkoittaa yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin juurtuneita normeja ja sosiaalisia suhteita, jotka antavat ihmisille mahdollisuuden koordinoida toimintaansa haluttujen tavoitteiden saavuttamiseksi. (Hyyppä 2002, 49 – 50.)

Yhteisö on käsitteenä joustava: sitä voidaan käyttää hyvin monenlaisista teoreettisista ja ideologisista lähtökohdista käsin. Se on retorisesti hyvä käsite kuten äitiys tai lapsuus ja herkistää aina kuulijat. Usein siihen liitetään positiivisia mielleyhtymiä. (Saastamoinen 2003, 166.) Sisällöllisesti yhteisö voidaan määritellä tietynlaiseen yhteiseen pohjautuvaksi ihmisten yhteenliittymäksi. Yhteisöjä voidaan luokitella monin eri perustein esimerkiksi toiminnan sisällön, tavoitteiden, vuorovaikutuksen luonteen, koon tai alueellisen sijainnin mukaan. (Kuusela 2003, 304 – 305.)

4.1 Yhteisöllisyys ja hyvinvointi

Yhteisöllisyys ja identiteetti liittyvät läheisesti yhteen. Määritämme itsemme suhteessa siihen yhteisöön, johon kuulumme ja millaisiin suhteisiin yhteisössä olemme osallisia. (Saastamoinen 2003, 168.) Yhteisöllisyyden ja yksilöiden hyvinvoinnin välillä on myös todettu olevan yhteyttä. Hyvinvoinnin mittarina käytetään yleisesti yksilön hyvän terveyden kokemusta, koska hyvinvointia voidaan mitata vain kiertoteitse. Markku T. Hyypä on tutkinut ja vertaillut yhteisöpääoman vaikutusta tuhannen suomen- ja tuhannen ruotsinkielisen terveyteen. Tutkimustuloksissa ilmeni muun muassa, että epäluottamus, joka liittyi miinus-merkkisenä terveyteen oli suomenkielisten joukossa merkittävästi yleisempää kuin ruotsinkielisten joukossa. Keskinäisen luottamuksen lisäksi ruotsinkielisillä näytti olevan enemmän luotettavia ystäviä sekä aktiivista osallistumista vapaaehtoiseen kansalaistoimintaan. Kaikki nämä liittyvät sosiaaliseen pääomaan. (Hyypä 2002, 60.)

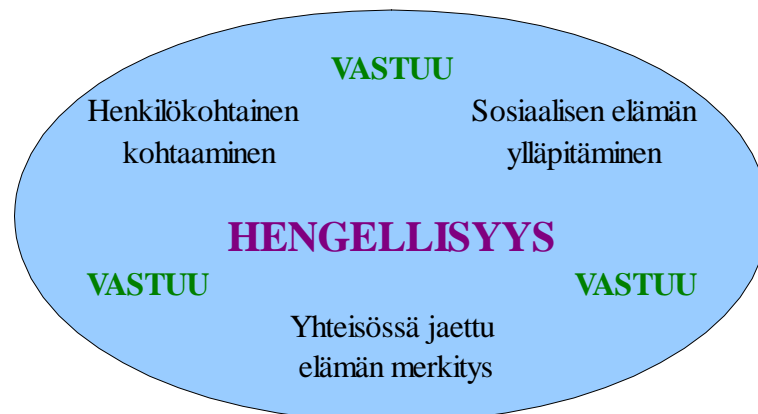
Samansuuntaisia tutkimustuloksia on saatu myös muissa sosiaalisen yhteisyyden ja sosiaalisen aktiivisuuden ja terveyden suhteita selvittävissä pohjoismaisissa väestötutkimuksissa. Ruotsalaisessa tutkimuksessa on todettu tiheän sosiaalisen verkoston suojaavan dementiaa. Yhteydenpidon laadukkuus osoittautui kuitenkin tärkeämmäksi kuin sukulaisten tai ystävien tiheät vierailut. Norjassa puolestaan on havaittu, että vähäinen sosiaalinen osallistuminen liittyy kuolleisuuden lisääntymiseen. Malmössä tehty laaja väestötutkimus vahvisti, että vähäinen sosiaalinen osallistuminen liittyi vapaa-ajan liikunnan puutteeseen. Tämä taas ennustaa sairastumista ja ennen aikaista kuolemaa. (Hyypä 2002, 60 - 61.)

Robert S. Putman on todennut, että luottamus on yhteisöllisyyden tärkein tukijalka. Yhteisöllisyyden ja ihmisten keskinäisen luottamuksen varaan on helppo rakentaa terveyttä edistäviä ja sairautta estäviä välittömiä ja välillisiä järjestelmiä. Kun vapaaehtoista keskinäistä apua on tarjolla, voidaan terveyttä edistää ja sairastuneita lähimmäisiä auttaa. Välillinen vaikutus voi ilmetä myös terveystietoisuutena. Tupakoinnin lopettaminen esimerkiksi onnistuu parhaiten keskinäisen perusluottamuksen ilmapiirissä. Yhteisöllisyys voi siis korjata terveyskäyttäytymistä hyvään suuntaan. (Hyypä 2002, 148 - 151.)

4.2 Diakonia ja yhteisöllisyys

Kristityt muodostivat jo varhain yhteisön, jossa elivät yhteydessä Jumalaan ja toisiinsa. He viettivät seurakunnan yhteiselämää: mursivat leipää, rukoilivat ja pitivät huolta toisistaan. (Raamattu, Ap.t. 2: 42 – 47; 4: 32 – 37.) Kirkon tehtävänä on tänäkin päivänä kutsua ihmisiä armollisen Jumalan yhteyteen, tuoda elämään kestävä perusta ja rohkaista välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta (Meidän kirkko - osallisuuden yhteisö, kirkon strategia vuoteen 2015). Diakoniatyössä yhdessä tekeminen toteutuu muun muassa vapaaehtoistoiminnassa sekä toiminta- ja vertaisryhmissä. Tavoitteena on tukea osallisuutta, lähimmäisenrakkautta ja luottamusta, oppia elämään yhdessä ja arvostamaan toistemme erilaisuutta. (Meidän kirkko – välittävä yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön linjaus 2015.)

Päivi Thitz tutki diakonian yhteisöllisyyttä vuonna 2005 Kuopion yliopistossa tekemässään sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielmassaan. Yhteisöllisyyttä tarkasteltiin niiden merkitysten kautta, joita diakoniatoiminnassa mukana olleet ihmisen antoivat seurakunnassa kokemalleen vuorovaikutukselle, yhteiselle toiminnalle ja yhteenkuuluvuudentunteelle. Tutkimuksessa todettiin, että diakoniatoiminta kiinnittää ihmisen yhteisöön kohtaamisen kautta. Diakoniatoiminta on luonteeltaan yhteisöön kutsuvaa. Osallistuminen vahvistaa vuorovaikutusta ja tarjoaa mahdollisuuden sosiaalisten suhteiden luomiseen ja ylläpitämiseen. Yhdessä jaettu merkitysmaailma vahvistaa yhteenkuuluvuutta ja halua kantaa vastuuta. Keskeistä diakonian yhteisöllisyydessä on sen taustalla vaikuttava hengellinen ulottuvuus. (Thitz 2006, 99 – 107.)

KUVIO 2. Diakonian yhteisöllisyyden rakentumisen elementit (Thitz 2006, 107)

5 SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN

Innostaminen tulee latinankielisestä sanasta anima, joka tarkoittaa elämää tai elähdyttämistä. Se voidaan johtaa myös sanasta animus, jolloin käsitteellä on selkeät yhteydet motivaatioon ja liikkeeseen. Innostaminen tarkoittaa siis elämän antamista ja suhteeseen asettumista. Sosiokulttuurinen innostaminen on syntynyt sekä käsitteenä että toimintana Ranskassa toisen maailmansodan jälkeen, jolloin innostaminen nähtiin keinona elvyttää natsimiehityksen lannistamat demokraattiset arvot. (Kurki 2007, 69 – 70; Kurki 2000, 11 – 12, 19.) Toisaalta innostamista on aina ollut. Siitä on hyviä esimerkkejä sekä kreikkalaisessa jumaltarustossa että suomalaisessa mytologiassa. (Kurki 2000, 7.)

Innostaminen on tapa vaikuttaa ihmisen herkistymisen ja itsetoteutuksen prosesseihin. Innostaminen herättää ihmisen tietoisuutta, organisoi toimintaa ja saa ihmiset liikkeelle. Sen avulla pyritään parantamaan ihmisten elämän laatua. Tavoitteena on, että ihmiset tulevat tietoisiksi omista rooleistaan yhteisössään, yhteiskunnassaan ja maailmassa ja huomaavat, miten heidän toimintansa omassa arjessaan ja lähiyhteisössään liittyy laajempaan yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Tavoitteena on siis, että ihmiset kasvavat aktiivisiksi toimijoiksi yhteisöissään. Keskeistä innostamisessa ovat pedagoginen tiedostaminen, osallistuminen ja sosiaalinen luovuus. (Kurki 2000, 11, 19 – 20.)

Innostamisen lähtökohtana on ihmisten oma osallistuminen. Innostaminen vahvistaa ryhmäidentiteetin ja ryhmäprosessien syntyä ja kehitystä. Sosiokulttuurisen innostajan tehtävänä on saattaa ihmisiä yhteen ja luoda suhteita; edistää toimintaa ja kommunikatiota; yhdistää ihmisten usein erillään olevia arkipäivän maailmoita ja johdattaa dialogiin. (Kurki 2007, 70 – 73; Kurki 2000, 8, 25.) Innostajalta edellytetään paitsi kaunopuheisuutta myös neuvottelutaitoja ja kykyä muuttaa perspektiivejään tarvittaessa. Myöskään hitunen rakentavaa oveluutta ei ole haitaksi etsittäessä parhaita mahdollisia strategioita ihmisten elämän helpottamiseksi, rikastamiseksi ja kriisien voittamiseksi. Vastuu toiminnasta on kaikkien osallistujien yhteinen. Tavoitteena onkin, että innostajan työ käy vähitellen tarpeettomaksi ja ryhmät jatkavat toimintaansa itsenäisesti ja omaehtoisesti. (Kurki 2000, 8 – 9, 77.)

5.1 Ryhmän toiminnasta

Toiminnan ohjaamisessa ja siihen osallistumisessa on asioita, jotka on syytä huomioida etukäteen. Kyetäkseen luomaan turvallisen ja kaikki ryhmänjäsenet yksilöllisesti huomioivan ilmapiirin tulee ryhmänohjaajan pohtia, mikä merkitys ryhmällä on sen jäsenille. Ryhmäläisten tarpeet ja tavoitteen ryhmän suhteen vaihtelevat. Jotkut haluavat osallistua aktiivisemmin, toiset seurata enemmän sivusta. Jokaisen tulee olla oikeus osallistua ryhmän toimintaan omalla tavallaan. Kyetäkseen huomioimaan kunkin ryhmänjäsenen tavat ja tottumukset on ryhmänvetäjän hyvä kerätä taustatietoja ryhmäläisistä. Tämä on erityisen tärkeää silloin, kun osanottajien on vaikea ilmaista itseään. Taustatietoa saa paitsi ryhmäläisiä jututtamalla ja heidän toimintaansa havainnoimalla myös omaisia haastatteleamalla. (Hintsala 1997, 24 - 25.)

Turvallinen ryhmä saa meissä esiin parhaat puolemmme. Saamme olla sellaisia kuin olemme – heikkouksemmekin hyväksytään. Johnson & Johnsonin mukaan turvallisuus syntyy luottamuksesta, avoimuudesta, hyväksynnästä, tuen antamisesta ja sitoutumisesta ryhmään. Turvallisessa ryhmässä voimme kokea hyväksyntää, arvostusta ja välittämistä. Itsetuntonamme vahvistuu ja uskallamme alkaa ajatella myös muiden parasta. (Aalto 2000, 16 – 17.) Vuorovaikutus ryhmän ohjaajan ja ryhmän jäsenten välillä on yksi kaikkein tärkeimpiä ryhmän turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Turvallista ryhmää rakentaessaan ohjaaja auttaa myös ryhmän jäseniä vuorovaikutuksessa oman itsensä kanssa eli yhteydessä oman persoonansa eri ulottuvuuksien kanssa sekä ryhmän jäsenten välisen rakentavan vuorovaikutuksen kehittämisessä. Nämä molemmat lisäävät ryhmän turvallisuutta. (Aalto 2000, 26 – 27.)

Toiminnallisuus kasvattaa ryhmän yhteishenkeä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Näillä on merkitys kaikenlaisissa ryhmissä. Me-henki parantaa oppimistuloksia, työntekoa, osallistumisaktiivisuutta ja ryhmässä viihtymistä. Toiminnalliset harjoitukset kehittävät itsetuntemusta ja itsetuntoa. Niiden avulla voidaan myös harjoitella soisiaalisissa tilanteissa ja yhteiskunnassa tarvittavia taitoja hausalla ja mielekkäällä tavalla. (Leskinen 2010, 13.)

Bruce Tuckmanin mukaan ryhmissä on viisi kehitysvaihetta: muodostuminen, kuohunta, säännöistä sopiminen, työskenteleminen ja päättyminen. Todellisuudessa eri vaiheet liittyyvät ja esimerkiksi uuden jäsenen myötä ryhmä saattaa palata takaisin alkuruutuun. Aloitusvaiheessa ohjaajan rooli johtajana korostuu. Vähitellen ryhmä ”lämpenee” ja sen jäsenet alkavat ottaa kontaktia toisiinsa. Kuohunta eli kriisivaihe sitouttaa ryhmäläiset yhdessä työskentelyyn ja yhteisiin pelisääntöihin. Erityisesti työskentelyvaiheessa palautteen antaminen sekä ryhmälle yhdessä että sen jäsenille erikseen on tärkeää. Ryhmä suhteuttaa vaiheet sen keston. Joskus kaikki vaiheet käydään läpi yhdellä tapaamiskerralla, toisinaan ryhmän toiminnan käynnistyminen vie pidemmän aikaa. (Repo-Kaarento 2007, 70 – 74.)

Kehitysvammaliitto ja Vanhustyön keskusliitto toteuttivat vuosina 1995 – 1997 selkoryhmäprojektin, jonka tavoitteena oli tukea selkoryhmien toimintaa kehitysvamma- ja vanhustyössä. Selkoryhmissä luetaan selkokirjoja ja -lehtiä ja keskustellaan niiden pohjalta. Tavoitteena on parantaa osallistujien elämänlaatua ja psykososiaalista toimintakykyä. (Hintsala 1997, 6 – 8.)

Ryhmän koolla on suuri merkitys ryhmän toimintaan. Kokemusten mukaan sopiva selkoryhmän koko on 5 – 8 henkeä. Pienissä, viiden hengen ryhmissä syntyy enemmän keskustelua kuin suurissa yli kymmenen hengen ryhmissä. Suurissa ryhmissä vuorovaikutuksesta muodostuu helpommin ohjaajakeskeistä ja ryhmän jäsenten välinen vuorovaikutus jää vähäisemmäksi. Pienissä ryhmissä ryhmänvetäjän on helpompi tukea ryhmäläisten ryhmään liittymistä, sosiaalisten roolien ja yhteenkuuluvuuden tunteen syntymistä kuin suurissa ryhmissä. (Hintsala 1997, 29.)

Myös kokoontumistilalla ja -ajalla on merkitystä ryhmän toimintaan. Ryhmäläisten viireystilan lisäksi kokoontumisaikaan vaikuttavat totutut tavat ja rutiinit. Hyvä kokoontumistila selkoryhmille on rauhallinen, kodinomainen ja viihtyisä. Mitä huonommuksisempia tai vaikeammin vammaisia ryhmäläiset ovat, sitä vaikeampi on virittää tunnelma häiriön jälkeen uudelleen. Valaistuksen tulee olla riittävä ja istuinten ryhmäläisille sopivia. On myös tärkeää, että jokainen näkee toisensa. Katsekontakti on oleellinen osa kommunikointia ja vastavuoroista keskustelua. (Hintsala 1997, 29 - 31.)

5.2 Selkokieli vuorovaikutuksessa

Kieli voidaan jakaa puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Puhekielessä on paljon vaihtelua; kirjakieltä taas säädellään yhteisin sopimuksin. Yleiskielellä on yhteys kirjakielen käsitteeseen. (Virtanen 2009, 11.) Kotimaisten kielten tutkimuskeskus määrittelee yleiskielen seuraavasti:

Yleiskieli on kieliyhteisön eri ikä- ja ammattiryhmille yhteinen kielimuoto, joka on muotoasultaan kirjakielen normien mukaista, käyttää yleisesti tunnetuksi tiedettyä sanastoa (tai ainakin selettää käyttämänsä erikoistermit) ja on virkerakenteeltaan yksinkertaista. (Leskelä & Virtanen 2005, 7.)

Selkokieli määritellään suhteessa yleiskieleen. Selkokeskuksen määritelmän mukaan:

Selkokieli on mukautettu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi. Se on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea ja/tai ymmärtää yleiskieltä. (Leskelä & Virtanen 2005, 7 - 8.)

Selkokielen oikeutusta ja tarvetta voidaan perustella paitsi tasa-arvolla myös saavutettavuudella. Opetusministeriön kulttuurista kaikille-työryhmä kirjasi vuonna 2004 saavutettavuuden osa-alueet, jotka huomioimalla yksilön on mahdollista osallistua ja saada elämyksiä riippumatta siitä, millaisia ominaisuuksia hänellä itsellään on. Fyysisen saavutettavuuden lisäksi myös muun muassa tiedollinen ja tiedottamisen saavutettavuus ovat tärkeitä. (Virtanen 2009, 20 – 24.)

Suomessa on arvioitu olevan yli 200 000 henkilöä, jotka hyötyvät selkokielestä. Selkokielen tarve vaihtelee ikäkausittain ja lisääntyy yli 65-vuotiaiden keskuudessa. (Leskelä & Virtanen 2005, 12; Virtanen 2009, 23– 24.) Kehitysvammaiset ovat selkokielen perinteisin käyttäjäryhmä, joskin osalle heistä selkosovellukset ovat myös liian vaikeita. He tarvitsevat puhetta tukevaa ja korvaavaa kommunikointia, kuten viittomia tai kuvia. (Virtanen 2009, 45, 181.)

Selkokielisessä vuorovaikutuksessa osaavampi viestijä muokkaa puhettaan puhekumppanin tarpeiden mukaisesti ja yrittää parhaansa mukaan ymmärtää tämän tapaa puhua ja viestiä. Myös muiden vuorovaikutuksen elementtien (esimerkiksi eleiden ja ilmeiden) avulla yritetään tukea molemminpuolista ymmärtämistä ja vuorovaikutuksen osallisuut-

ta. Tarvittaessa apuna voidaan käyttää puhetta tukevia kommunikointikeinoja. (Kartio 2009, 8; Leskelä 2005, 55 – 59.)

Puhuttu kieli ja kirjoitettu kieli muistuttavat paljon toisiaan. Silti niissä on myös paljon eroavaisuuksia. Puhe on tilannesidonnaista ja se rakentuu vuoroista. Ymmärtääkseen yhden puheenvuoron on yleensä kuultava myös sitä edeltävä tai seuraava puheenvuoro tai molemmat. Puhuja ei voi suunnitella sanottavaansa samoin kuin kirjoittaja. Puheen sisällöt ja merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Molemmat keskustelijat vaikuttavat keskustelun etenemiseen ja yhteisymmärryksen rakentumiseen. Vuorovaikutuksesta saa aina palautetta ja puhuja voi korjata kieltään heti. (Kartio 2009, 8 – 11.)

Selkoryhmän ohjaajan pitäisi luoda ryhmään turvallinen ilmapiiri, jossa kaikkien on helppo ilmaista itseään. Ohjaajalta vaaditaan herkkyyttä, kykyä nähdä vuorovaikutusaloitteet ja taitoa tukea keskustelun syntymistä. Ryhmäläisten taitojen kehittyttyä hänen tulisi osata siirtyä taustalle. Vuorovaikutustilanteissa ei tarvitse kuitenkaan aina onnistua. Pohja vuorovaikutukselle on kunnossa, kun ryhmäläisille välittyy, että ohjaaja keskittyy tilanteeseen, välittää ja yrittää ymmärtää. (Kartio 2009, 73.)

6 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET JA HANKKEET

Lea Rättyä tutki Kuopion yliopistoon vuonna 2009 tekemässään väitöskirjassa diakoniatyötä yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa. Tutkimuksen tarkoitus oli kuvailla ja analysoida diakoniatyöntekijöiden käsityksiä työnsä sisällöstä ja yhteiskunnallisen muutoksen tuomista haasteista diakoniatyölle. Hänen yhtenä tutkimustehtävänä oli selvittää, miten diakoniatyöntekijät kuvailevat yhteisöllisyyden hyödyntämistä diakoniatyössä. (Rättyä 2009, 53.)

Diakoniatyöntekijät hyödynsivät yhteisöllisyyttä työssään yhdessä tekemisen, yhteyteen saattamisen ja keskinäisen auttamisen muodossa. Yhteisöllisyys edellytti yhteistyötä alueen eri toimijoiden kanssa. Yhteisöllisyyden hyödyntämisessä keskeistä oli diakoniatyönsä laajentaminen ja sen jakaminen useammille ihmisille. Vapaaehtoistyön merkitys osana diakoniatyön yhteisöllisyyttä nousi vastauksissa korostetusti esiin. (Rättyä 2009, 107 - 108.)

Anja Räisänen puolestaan on tutkinut Kuopion yliopistoon vuonna 1999 tekemässään pro gradu -tutkielmassaan kehitysvammaisten asuinpaikan muuton tukemista kehitysvammatyöntekijän työnä. Hänen tutkimustehtävinään oli rakentaa toimintatutkimuksellisella otteella kehitysvammaisille heidän turvallisuuttaan muutossa tukeva hyvän muuton malli. Tämä toteutettiin työntekijöille suunnatun koulutus- ja ohjausohjelman avulla. Toisena tehtävänä oli kuvata ja analysoida työntekijöiden käsityksiä työstään, toiminnastaan ja tehtävistään kehitysvammaisten muuton toteuttamisessa. (Räisänen 1999, 8 – 10.)

Räisänen tutkimuksessa oli kyseessä kehitysvammaisten ketjuuntunut muutto. Seitsemälle monivammaiselle lapselle piti saada hoitopaikka. Tämän vuoksi seitsemän 11 – 16-vuotiasta lasta ja nuorta muutti toiseen yksikköön, mistä seitsemän vanhusta muutti uuteen asumisyksikköön. Muuttajien mukana siirtyi osa työntekijöistä asukkaiden turvallisuutta ja sopeutumista tukeakseen. Tutkimuksen tuloksena oli monivaiheinen onnistunut muutto. Muuttoon liittyvä koulutus tuki henkilökuntaa ja lisäsi heidän valmiuk-

siaan huolehtia muuttajien turvallisuudesta muuttoon liittyneistä kriiseistä huolimatta. (Räisänen 1999, 3.) Työntekijöiden mielestä yhteisöllisyys lisääntyi muuton myötä. Työntekijät olivat itse saaneet valita, muuttivatko asukkaan mukana. Sama valintamahdollisuus oli osalla asukkaista. Muuttomallin koettiin lisänneen turvallisuutta koko yhteisössä. (Räisänen 1999, 107.)

Leena Qvick on selvittänyt monipuolista osaamista ja yhteisöllisyyttä dementoituvan asiakkaan hyvän hoitotyön perustana Tampereen yliopistoon vuonna 2008 tekemässään pro gradu -tutkielmassaan. Hänen tutkimustehtävänä oli kuvata hoitajien dementia-hoitotyön osaamista. Tutkimusaineisto kerättiin ryhmähaastattelujen ja kyselylomakkeiden avulla. Aineisto analysoitiin käyttäen sisällönanalyysia ja saadut vastaukset jaettiin kuuteen yläkategoriaan (Qvick 2008, 22 – 27.)

Yhteisöllisyys, joka sijoitettiin kategoriaan ”mielekkään arjen ja juhlan tarjoaminen dementoituvalle” korostui dementoituvien hoitotyössä. Hoitoyhteisö koettiin isona perheenä, jossa asiakkaat ja hoitohenkilökunta ovat keskenään samanarvoisia. Kodikkuus syntyi asukkaiden ja hoitajien eläessä yhteistä arkea ja juhlaa. Tärkeää oli, että asukkaat saivat osallistua kodin askareisiin kykyjensä ja toiveidensa mukaan. (Qvick 2008, 34).

Kehitysvammaisille suunnattuja hankkeita on tehty melko runsaasti ammattikorkeakoulujen opinnäytetöinä. Marjut Niskasen ”Toivontupa - ikääntyneiden kehitysvammaisten osallistava toiminta Laukaassa” esimerkiksi on keväällä 2010 Diakonia-ammattikorkeakoulun Pieksamäen yksiköstä valmistunut opinnäytetyö. Työn tavoitteena oli omalta osin lisätä Laukaan kehitysvammapalvelujen tarjontaa sekä luoda osallistavaa toimintaa ikääntyneille kehitysvammaisille, jotka olivat jo jääneet pois kehitysvammapalveluja järjestävän toiminnan piiristä. Tarkoituksena oli myös osallistaa kehitysvammaiset itse heille suunnattujen toimintojen kehittämiseen. (Niskanen 2010, 2.)

Toivontupa-hankkeen esikuvana toimi Kehitysvammaliiton kehittämä Senioriklubi-malli. Toivontupa-hankkeessa pyrittiin säännöllisiin tapaamisiin, jotka tutkijan toiveesta jatkuisivat myös hankkeen päätyttyä. Varsinaisia kokoontumisia hankkeen aikana oli neljä kahden viikon välein. Kohderyhmänä olivat ikääntyneet laukaalaiset kehitysvammaiset

ja ryhmä kokoontui Laukaan kirjaston tiloissa. (Niskanen 2010, 21 - 22.)

Hankkeen tarkoituksena oli heti alusta pitäen saada ryhmän jäsenet itse mukaan toiminnan suunnitteluun. Kommunikaatiossa käytettiin apuna Talking Mats - keskustelumattoja sekä tässä hankkeessa syntyneitä ”Toivontupa-pussukkaa”: vihkkoa, jonka sisällä olevaan taskuun voi kotona laittaa kuvan kerhon ohjelmatoiveesta esim. laulaminen, askartelu. (Niskanen 2010, 27 - 29)

Hankkeen tietojenkeruu, analysointi ja raportointi toteutettiin toimintatutkimuksellisesti. Tutkimuksessa ryhmän vuorovaikutustilanteet videoitiin, mistä oli apua palautetta ja ryhmäläisten tyytyväisyyttä analysoitaessa. (Niskanen 2010, 24 – 25.) Tutkimuksessa ilmeni, että ryhmään osallistuneiden elämänlaatu parani hankkeen aikana. Saatuja tuloksia voidaan hyödyntää myös yleisesti järjestettäessä kehitysvammaisille asiakaslähtöistä toimintaa ja kehitettäessä toimintaa asiakasta osallistavaan suuntaan. (Niskanen 2010, 29 – 31.)

Soili Virtanen teki opinnäytetyönsä keväällä 2010 Diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin toimipisteeseen aiheesta ”Eläkeläiskerho ikääntyvän kehitysvammaisen tukena”. Työ on tyypiltään produktio, ja se toteutettiin eräässä Rinnekoti-Säätiön RK-asuntojen asumispalveluyksikössä. Produktion tavoitteena oli kehittää ikääntyneiden kehitysvammaisten viriketoimintaa asuntolassa. Produktion tuotos oli Eläkeläiskerho, joka kokoontui kuusi kertaa syksyn 2008 aikana. (Virtanen 2010, 2.)

Kokoontumispaikkana oli asuntolan olohuone Kerho tuli siis kohderyhmänsä luokse. Yhden kerran tehtiin retki Aleksis Kivi–juhlaan, joka pidettiin Nurmijärven pääkirjaston edessä. Myös tällainen ”kotoa pois”-lähteminen koettiin tärkeäksi. Kerhokerrat koostuivat alkurituaaleista, toimintatuokioista (mm. leipominen, askartelu), yhteislauluista ja kahvihetkestä. Menetelminä käytettiin siis kädentaitoja, muistelua, taidetta ja musiikkia. Kerhokertojen arvionnissa käytettiin hyväksi osallistuvaa havainnointia sekä osallistujilta ja asuntolan henkilökunnalta saatua palautetta (Virtanen 2010, 25 – 32.)

7 KOIVUTUVAN TOIMINTAKERHO

7.1 Koivukoti Savitaipaleella

Alkuperäinen Koivukoti Savitaipaleella on rakennettu 1980-luvun puolivälissä alunperin vanhusten ryhmäkodiksi ja päivätoiminnan käyttöön. 1990-luvun lopulla kehitysvammaisten asuntola lakkautettiin ja sen asukkaat siirrettiin tyhjennettyyn ryhmäkotiin. Aluksi toiminta ja henkilökunta oli yhteistä samassa asuntoryhmässä, omissa palveluasunnoissa asuvien vanhusten, päihdeongelmaisten ja mielenterveyskuntoutujien kanssa. Keväällä 2003 suoritettiin uudelleenjärjestelyjä ja kehitysvammapuoli eriytyi omaksi Koivukodikseen. Asukashuoneita alkuperäisessä Koivukodissa oli kahdeksan ja lisäksi samassa pihapiirissä oli kaksi tukiasuntoa. Alkuperäisessä Koivukodissa oli kymmenen asukasta. Lisäksi käytössä oli yksi intervallipaikka. Aukkaiden keski-ikä Koivukodin alkuvaiheessa oli 45 – 50-vuotta. Heidän avun tarpeensa vaihteli täysin autettavasta melko itsenäiseen. Asukkaista kolme olivat lukutaitoisia ja lisäksi kaksi olivat käyneet vähän koulua. (Järvinen 2011.)

Vuonna 2007 osa henkilökunnasta alkoi kärsiä työpaikalla ollessaan päänsärystä, ihottumasta, silmien ja limakalvojen kuivumisesta, hengen ahdistuksesta ja äänen menetyksestä. Asukkaista yksi sai erittäin voimakkaita päänsärkykohtauksia, jotka loppuivat heti muuton jälkeen. Noin vuoden kuluttua oireiden ilmaantumisesta asiaa alettiin tutkia. Rakenteissa havaittiin vakavia kosteusvaurioita. Keväällä 2009 vanha Koivukoti päätettiin tyhjentää. Naapurikunnasta, Lemiltä saatiin vuokrattua entinen terveystalo väliaikaiseksi asunnoksi. Sinne pääsi muuttamaan seitsemän kymmenestä asukkaasta. Loput kolme sijoitettiin oman kunnan palvelutaloihin. Päätöstä saneerauksen ja uuden rakentamisen välillä mietittiin pitkään. Kesällä 2010 alettiin kuitenkin rakentaa uutta. (Järvinen 2011.)

Uudessa Koivukodissa on ryhmäkodin puolella yhdeksän asukasta ja yksi intervallipaikka. Ryhmäkodin asukkaista neljä kuuluu ohjatun asumisen ryhmään, loput viisi autettavien ryhmään. Tukiasuntoja on kaikkiaan seitsemän ja asukkaita niissä tällä hetkellä

kuusi. Uusi Koivukoti tarjoaa kehitysvammaisille aikuisille asumispalveluita ja tarvittavia tukipalveluita ympäri vuorokauden. Yhtä lukuun ottamatta kaikki alkuperäisen Koivukodin asukkaat ovat palanneet taas saman katon alle. Aukkaita on Savitaipaleen lisäksi muuttanut myös naapurikunnista. Asukkaiden ikäjakauma on 37 vuodesta 77 vuoteen, suurin osa on kuitenkin keski-ikäisiä. Koivukodissa toimii kahden ohjaajan ja kahden avustajan vetämänä päivätoimintaa arkipäivisin. Päivätoiminnassa käy talon omien asukkaiden lisäksi myös ulkopuolisia kehitysvammaisia ohjatussa toiminnassa. (Järvinen 2011.)

7.2 Kerhon tavoitteet

Koivutuvan toimintakerhon tavoitteena oli:

1. auttaa uusia ja vanhoja koivukotilaisia tutustumaan toisiinsa ja kotiutumaan uuteen kotiinsa
2. tukea Koivukodin yhteisöllisyyden syntyä ja kasvua
3. lisätä yhteistyötä Koivukodin ja seurakunnan diakoniatyön kanssa.

7.3 Opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetöiden ideointi aloitettiin heti lyhyen muuntokoulutuksemme alkuvaiheessa. Kehitysvammaisille suunnattu toiminnallinen ryhmä valikoitui työni aiheeksi paitsi oman kiinnostukseni myös ryhmälle olevan tilauksen vuoksi. Syksyllä 2010 aloitin työni perehtymällä aikaisempiin tutkimuksiin, vastaaviin hankkeisiin sekä kehitysvammaisuuden käsitteeseen. Harjoittelujaksoni Kuusaan kuntoutuskeskuksessa alkuvuodesta 2011 oli tärkeä oppimiskokemus. Sain paljon tietoa moniammatillisesta osaamisesta kehitysvammahuollossa. Pääsin myös seuraamaan kehitysvammaisten lasten koulunkäyntiä ja osallistumaan liikuntaryhmään. Nämä toimivat hyvinä esimerkkeinä ryhmänohjauksesta.

Yhteistyökumppanina aihetta valitessani ja ryhmätoimintaa suunnitellessani toimi Savi-taipaleen seurakunnan diakoni. Hänen kanssaan yhdessä pohdimme muun muassa työn eettisiä lähtökohtia. Toinen tärkeä yhteistyökumppani suunnitteluvaiheessa oli Koivukodin henkilökunta, erityisesti Koivukodin johtaja sekä päivätoiminnan ohjaajat. Heidän kanssaan neuvottelimme ryhmän ajankohdasta ja toiminnan sisällöistä vuodenvaihteen 2010 – 2011 molemmin puolin. Samalla sain myös tutustua Koivukodin asukkaisiin sekä alkuperäisiin naapurikunnassa Lemillä vieraillessani että jo uusiinkin uuteen Koivukotiin muuttaneisiin.

Neuvottelut yhteistyökumppaneiden kanssa sekä Koivukodin asukkaiden tapaaminen ennakkoon auttoivat ryhmätoiminnan sisällön suunnittelussa. Alkuhartauden teema valikoitui kylväjä-vertausta, vertausta viidestä leivästä ja kahdesta kalasta sekä luomisker- tomusta lukuunottamatta kirkkovuoden tekstien mukaan. Toimintatuokioiden suunnitte- lussa otettiin huomioon myös ryhmäläisten omat toiveet ja mielipiteet. Tarkoituksena oli toiminnan kehittäminen osallistavaan suuntaan. Toimintatuokioiden sisällöissä pyrittiin lisäksi monipuolisuuteen ja pitämään mielessä terveyden edistämisen näkökulma.

Opinnäytetyöni suunnitelma valmistui keväällä 2011. Tuolloin myös perehdyin laajem- min työssäni käyttämään teoreettiseen viitekehykseen. Työni tuotos, Koivutuvan toimin- takerho kokoontui kuusi kertaa maaliskuun lopulta toukokuun alkuun. Ryhmätoiminnan toteutumista kuvataan laajemmin seuraavassa luvussa. Kirjallisen raportin laatimista, toiminnan tulosten arviontia ja pohdintaa tein keväällä ja alkukesällä 2011. Työ oli valmis julkaistavaksi marraskuussa 2011.

TAULUKKO 2. Opinnäytetyön prosessin eteneminen

KEHITTÄMISPROSESSI	
Syksy 2010	Ideointi
Talvi 2011	Suunnittelu
Kevät 2011	Toteutus
Kevät, kesä 2011	Tulokset ja johtopäätökset
Syksy 2011	Työn julkistaminen

7.4 Ryhmätoiminnan toteutuminen tapaamiskerroittain

7.4.1 Enkeli ilmestyy Marialle

Koivutuvan toimintakerhon ensimmäinen tapaaminen pidettiin maanantaina 28.3.2011 kello 13 ja 14.30 välisenä aikana. Paikkana oli Koivukodin päivätoimintasali, Koivutupa. Edellisen viikon tiistaina oli viety kaksi ilmoitusta (LIITE 1) Koivukodin ilmoitustauluille; toinen ryhmäkodin puolelle, toinen palveluasuntojen puolelle. Henkilökunta oli myös tiedottanut asukkailta tulevasta kerhosta. Päivätoiminnan ohjaajien kanssa tavatessamme 18.3.2011 keskustelimme hankkeen tavoitteista ja kerhokertojen sisällöistä. Sovimme, että ensimmäisellä kerralla tekisimme savitöitä. Mukaan valikoitui kymmenen osallistujaa oman kiinnostuksensa ja vointinsa mukaan.

Esittelin aluksi itseni ja kerroin muutamalla sanalla tulevasta kerhosta. Kerholaiset kertoivat myös kukin oman nimensä. Sovimme, että alkuhartauden jälkeen jokainen saisi kertoa enemmän itsestään ja kuulumisistaan. Kynttilän sytyttämisen jälkeen luin kertomuksen enkelin ilmestymisestä Marialle. Lapsen Raamatussa on aiheesta selkeä teksti ja kaunis kuvitus, jota myös yhdessä katsoimme (Karlberg, Wernolf, Östh 1996, 136). Lopuksi hiljennyimme rukoukseen.

Alkuhartauden jälkeen keskustelimme päivän tekstistä. Kerholaiset saivat myös kertoa jotain omista äideistään. Muutamat rohkenivat kertomaankin, mutta ilmassa oli selvästi alkujännitystä. Yhdellä kerholaisella puheen tuottaminen oli hankalaa. Ohjaajien avustuksella saimme kuitenkin selville hänen perhetaustansa. Hän vaikutti tyytyväiseltä voituaan osallistua keskusteluun. Jotkut kerholaiset innostuivat kertomaan myös muista läheisistään ja heidän kuulumisistaan.

Toimintatuokiassa valmistimme punasavesta rairuohoastian. Savi on ihanteellinen materiaali muovattavaksi. Se on pehmeää ja työskentely onnistuu hyvin käsin jopa ilman työvälineitä. Saven kanssa työskennellessä ollaan tekemisissä elementtien kanssa: vesi ja ilma tekevät pehmeästä savesta muovattavaa ja tuli antaa pysyvän muodon maalle, jonka muodon me muutamme. (Mattison 2003, 6 – 9.) Olin valmistanut etukäteen kaksi

mallia: toisen nipistelytekniikalla, toisen makkaratekniikalla tehtynä. Nämä molemmat ovat helppoja käsinrakentamistekniikoita, joista varsinkin nipistelytekniikka sopii hyvin aloittelijoiden käyttöön (vrt. Mattison 2003, 44 – 47).

Työskennellessä huomioitiin turvallisuus. Pöydät suojattiin vahakankain ja sanomalehdin, ja kerholaiset saivat päällensä essut. Halukkaille annettiin myös kertakäyttökäsineet. Suojakäsineitä tulee käyttää savea muovattaessa, jos käsien iho on rikki. Kerholaisilla ei ollut tätä ongelmaa, mutta heidän mielestään työskentely oli mukavampaa näin. Vain muutama halusi työskennellä paljain käsin. Loputtua kaikki pesivät huolella kätensä. (Mattison 2003, 214 – 215.)

Kerholaiset olivat halukkaita savitöihin. Vain yksi kerholainen oli aluksi sitä mieltä, että tahtoo vain seurata muiden työskentelyä. Hänelle annettiin siihen mahdollisuus. Kenenkään ei tarvinnut tehdä sellaista, mitä ei itse halunnut. Päivätoiminnan ohjaaja, joka oli myös kerhossa mukana, alkoi kuitenkin muovata hänellekin astiaa. Jonkun ajan kuluttua kerholainen itsekin innostui työstä ja koristeli astian reunaan huolellisesti haarukalla kuvioita. Päivätoiminnan ohjaajien avustamina kaikki saivat astiat muovattua ja olivat tyytyväisiä töihinsä.

Työskentelyn lomassa puhelimme kuulumisistamme. Alun jännitys oli selvästi kaikonnut. Päivätoiminnan ohjaajien mukanaolo toi myös tilanteeseen turvallisuutta. Kerholaiset olivat yksimielisiä siitä, että uusi Koivukoti on viihtyisä ja avara. Tyytyväisiä oltiin tilaviin huoneisiin ja hyviin säilytystiloihin. Kerholaiset intoutuivat muistelevaan myös entisiä kotejaan. Yksi kerholainen kertoi, että Koivukodin säännöt ovat tiukempia kuin heillä kotona, mikä ei hänen mielestään ollut hyvä asia.

Musiikki, askartelu ja leipominen saivat kannatusta kerhokertojen toimintasisältöjä tiedusteltaessa. Sovimme, että ensi kerralla lasitamme tekemämme astiat sisäpuolelta, jotta niihin voi sitä seuraavalla kerralla kylvää rairuohoa. Kerholaisten toiveita luvattiin huomioida toiminnan suunnittelussa. Loputtua joimme kahvit ja kiitimme toisiamme kerhoon osallistumisesta.

7.4.2 Viisi leipää ja kaksi kalaa

Toisena kerhokertana 4.4.2011 oli yhden kerholaisen syntymäpäivä. Jouduimme lopettamaan puoli tuntia aikaisemmin, koska ryhmäkodin puolelle oli järjestetty kakkukahvit kello 14. Ohjelma salli kuitenkin jouston, joten muutos ei aiheuttanut ongelmia. Mukana oli yhdeksän kerholaista. Yksi kerholainen oli kipeä eikä voinut osallistua. Hän pyöritti kuitenkin katsomassa puuhiamme.

Hiljennyimme aluksi alkuhartauteen. Kynttilän sytyttämisen jälkeen luin Pertti Rajalan kirjoittamasta Raamattu kertoo -kirjasta kertomuksen viidestä leivästä ja kahdesta kalasta (Rajala 2004, 138 – 139). Kertomusta havainnollistettiin laittamalla esille viisi ruisleipästä ja kaksi pahville leikattua kalan kuvaa. Osa kerholaisista arvasi etukäteen aselman nähtyään, mikä oli päivän teksti. Rukouksessa pyysimme jokapäiväisen leivän lisäksi myös elämän leipää.

Toimintatuokiossa lasitimme edellisellä kerralla valmistamamme saviastiat sisäpuolelta. Astiat oli kuivatettu ja raakapoltettu. Lasittamisen tarkoitus oli tehdä astiat vedenpitäviksi ruohon istuttamista varten. Joidenkin kerholaisten astioissa oli seinämissä pieniä reikiä, joten vedenpitäviksi näitä ei saanut. Lasite kuitenkin auttaa kosteuden pysymisissä sisäpuolella. Lasittaminen tapahtui pensselillä lasiteliuosta maalaamalla. Tämä työ näytti olevan kaikista varsin mukavaa. Jokainen halusi tehdä sen itse. Poissaolevan kerholaisen työn lasitti päivätoiminnan ohjaaja.

Savitöiden jälkeen siirsimme työpöydät sivuun ja laitoimme tuolit ringiin: vuorossa oli tuolijumppaa. Jumppasimme Fröbelin Palikoiden tahdissa viisi kappaletta (Fröbelin Palikat 1991). Fröbelin Palikoiden kappaleita käytettiin paljon myös harjoittelupaikkani, Kuusaan kuntoutuskeskuksen, jumppatuokioissa. Laulut olivat mukaansatempaavia ja liikkeet osalle entuudestaan tuttuja. Syntymäpäiviään viettävä kerholainen odotti kovasti kahvitarjoilua ja halusi lähteä vähän aikaisemmin ryhmäkodin puolelle. Yksi kerholaisista halusi seurata taempana muiden jumppaa. Jälkikäteen sain kuulla, että hän ei ollenkaan pidä liikunnasta eikä kovin mielellään mene uloskaan. Muut jumppasivat kuitenkin iloisina. Kun kysyin kolmen kappaleen jälkeen. ”Joko riittää?”, sain vastaukseksi: ”Ei

vielä!”.

Tuolijumpan jälkeen ehdimme vielä leikkiä tutustumisleikkiä ja keskustella kerholaisten syntymäpäivistä. Miltei jokainen muisti oman syntymäaikansa. Niiden syntymäajat, jotka eivät itse muistaneet, kertoi päivätoiminnan ohjaajat. Kaikkien syntymäpäivä tuli siis huomioitua. Loputtua kiitimme kerhosta ja sovimme tapaavamme ensi maanantaina.

7.4.3 Kylväjä-vertauksen äärellä

Kolmantena kerhokertana 11.4.2011 mukana oli sovitusti Savitaipaleen seurakunnan diakoni. Kerholaisia oli alkuhartaudessa paikalla kahdeksan, myöhemmin mukaan tulivat myös loput kaksi. Sytytin kynttilän ja luin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Selko-sivuilta tulostamani tekstin Kylväjä-vertauksesta (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.). Lasten Raamatussa oli lisäksi vertaus hapatteesta, joka saa leipätaikinan kasvamaan ja kohoamaan sekä aiheeseen sopiva kuva, jota myös katsoimme (Raamattu lapsille 2003, 126). Kertomusta havainnollistettiin kolmella ruukulla, joista yhdessä oli sepeliä kuvaamassa huonoa maata; toisessa sammalta kuvaamassa maata, jossa kasvoi rikkaruohoja ja kolmannessa hyvää maata.

Keskustellessamme vertauksesta yksi kerholainen alkoi muistella edesmennyttyä isäänsä. Kuuntelimme kaikki. Lohdutin häntä ja kerroin, että isällä on nyt varmasti hyvä olla. Kuoleman mieleen tuleminen yllätti. Kylväjä-vertauksessahan on kyse uuden kasvusta ja leviämisestä. Ehkä tilanteen hengellisyys toi hänelle isän mieleen. Keskustelu palautettiin teemaamme kertomalla, mitä vertaus ryhmänvetäjälle tuo mieleen. On kuitenkin hyvä, että tilanteessa oli mukana päivätoiminnan ohjaajia, jos kerholainen haluaa vielä myöhemmin palata tilanteeseen.

Toimintatuokiossa kylvimme rairuohon. Se oli odotettu tehtävä. Kerholaiset olivat innokkaita näkemään, millaisiksi heidän astiansa olivat poltossa lasittuneet. Yksi kerholainen ei halunnut kylvää. Hän leikkasi matonkuteita, joka oli hänellä tällä hetkellä päivätoiminnassa meneillään oleva työ. Ohjaaja kylvi hänellekin ruohon, joten kaikkien

ruoho saatiin kasvamaan. Jotkut olisivat halunneet viedä oman rairuohonsa heti omaan huoneeseen. Ohjaajat saivat heidät kuitenkin suostuteltua jättämään ne joksikin aikaa yhteiseksi iloksi.

Koska Koivukodin uudet asukkaat eivät olleet Savitaipaleen seurakunnan diakonille en-tuudestaan tuttuja, päätimme pitää vielä tutustumisleikin. Istuimme ringissä ja heitimme lankakerää vuoronperää toinen toisillemme. Se, kenelle kerä tuli, kertoi nimensä, mistä oli kotoisin ja mitä muuta halusi itsestään ja perheestään kertoa. Selvisi, että asukkaita oli paitsi Savitaipaleelta myös naapurikunnista: Lappeenrannasta, Lemiltä, Taipalsaarel-ta ja Ylämaalta. Ryhmä oli selvästi aktiivisempi kuin ensimmäisillä kerroilla. Tällainen omasta itsestään kertominen tuntui tärkeältä. Ryhmäläiset olivat selvästi kiinnostuneita kuulemaan toistensa ja myös meidän ohjaajien taustoista. Toisinaan jonkun intouduttua puhumaan kauemmin eivät kaikki malttaneet keskittyä kuuntelemaan, ja heitä jouduttiin muistuttamaan siitä. Ryhmäläiset kantoivat kuitenkin vastuuta siitä, että jokainen sai pu-heenvuoron. Näillä yhteisillä leikeillä oli selvästi myönteinen vaikutus ryhmän ilmapii-riin.

Loputtua joimme kahvit ja seurustelimme vapaasti toistemme kanssa. Sovimme, että seuraavalla kerralla menemme seurakuntakodille Pääsiäisvaellukselle ja sitä seuraavalla kerralla leivomme toimintatuokiossa korvapuusteja.

7.4.4 Pääsiäisvaellus

18.4.2011 oli Koivutuvan toimintakerhon neljäs tapaaminen. Elettiin hiljaisen viikon maanantaita. Savitaipaleen seurakunnan diakoni, lastenohjaajat ja vapaaehtoiset järjesti-vät Savitaipaleen seurakuntakodissa puolen tunnin mittaisia Pääsiäisvaelluksia. Lähdim-me yhdessä Koivukodin pihalta kävellen noin puolen kilometrin päässä olevalle seura-kuntakodille. Mukana oli kahdeksan kerholaista. Mukaanlähtijät olivat valikoituneet sen mukaan, kuka jaksaa kävellä tuon matkan. Yksi kerholainen, joka kyllä olisi jaksanut kävellä oli lomalla eikä sen vuoksi voinut osallistua. Yksi kerholainen istui pyörätuolis-sa. Pyörätuoleja ei kuitenkaan voinut olla mukana kovin monta, koska paikalle ei

mahtunut suurta joukkoa kerralla.

Sää oli keväisen aurinkoinen. Ulkoilu teki meille kaikille hyvää ja sai aikaan punaiset posket. Jouduimme hyvissä ajoin seurakuntakodille. Koska aikaa vaelluksen alkuun oli vielä jonkin verran, päätimme käydä vieressä olevalla Vanhalla hautausmaalla yhden kerholaisen vanhempien ja sisaren haudalla. Käynti oli hänelle selvästi mieluinen. Samalla nekin kerholaiset, jotka olivat tulleet naapurikunnista lukivat hautakivistä, minkä nimisiä ihmisiä Savitaipaleella on asunut.

Pääsiäisvaelluksella seurasimme Jeesuksen kulkemaa matkaa palmusunnuntaista tyhjälle haudalle. Seurakuntasaliin oli kankain, viherkasvein, kuvin ja esinein rakennettu Jeesuksen viimeisen viikon ajalta tärkeitä paikkoja: ehtoollispöytä, Getsemanen puutarha, Golgata ja tyhjä hauta. Seurasimme seurakunnan diakonin ja vapaaehtoisen henkilön johdattamaa kertomusta ja osallistuimme siihen välillä laulamalla virttä 54, Käykäämme nyt Jerusalemiin, 88, Lensi maahan enkeli sekä ortodoksista pääsiäishymniä Kristus nousi kuolleista.

Kerholaiset jaksoivat seurata hyvin kertomuksen kulkua ja osallistuivat virsien veisaukseen reippaasti. Virsi 54 oli monelle aluksi tuntematon, mutta ensimmäisen säkeistön kuunneltuaan ne kerholaiset, jotka osasivat lukea, pystyivät yhtymään siihen. Pääsiäisen tapahtumat olivat tuttuja kerholaisille. Jotkut kommentoivat diakonin lukemaa testiä ja kertoivat lyhyesti, mitä asiasta vielä tiesivät. Kommentit olivat kuitenkin lyhyitä, eivät häirinneet harrasta tunnelmaa. Kauniit asetelmat herättivät myös huomiota. Getsemanen puutarhassa yksi kerholainen huokaisi: ”Onpa kaunista!”

Vaellukselta palasimme takaisin Koivukodille. Koivukodin väki halusi tarjota kerhonvetäjälleen päiväkahvia. Kahvitellessamme keskustelimme pääsiäisvaelluksesta. Se oli kaikkien mielestä hyvä kokemus. Kertomus oli heidän mielestään selkeä ja helppo ymmärtää. Samalla puhuimme myös pääsiäisen suunnitelmistamme. Kaksi kerholaista oli menossa vanhempiensa luokse lomalle. Muut viettäisivät pääsiäistä Koivukodissa. Ohjelmassa olisi ainakin seurakunnan pääsiäishartaus ja pääsiäisateria. Lasten vierailuja toivottiin. Kerholaisista olisi hauska nähdä lapsia, joille voisi tarjota pääsiäismunia. Tä-

mä kommentti varmasti kuvaa, miten tärkeää eri sukupolvien olisi viettää aikaa yhdessä. Kahvihetken jälkeen kiitimme toisiamme kerhosta ja toivotimme hyvää pääsiäistä.

7.4.5 Luomiskertomus

Viides kerhokerta pidettiin kahden viikon kuluttua edellisestä 2.5.2011. Tällä välin oli ehditty viettää pääsiäistä ja kevään juhlaa, vappua. Alkuhartaudessa puhuimmekin maailman luomisesta ja mietimme yhdessä, mitä kevään merkkejä luonnossa olemme saaneet huomata. Pertti Rajalan kirjoittamassa Raamattu kertoo -kirjassa on luomiskertomus kuvattu selkeästi (Rajala 2004, 6 – 8). Lyhyen rukouksen jälkeen mietimme yhdessä, mitä kevään heräämisen merkkejä luonnossa olemme havainneet. Ensimmäiset leskenlehdet ja koivujen hiirenkorvat olivat tulleet huomatuksi. Lintujen laulu ilahdutti kaikkia ulkonaliikkujia.

Toimintatuokiassa leivoimme korvapuusteja. Tämä oli toivottu aihe. Mukana oli seitsemän kerholaista. Yksi aiemmista kerholaisista oli aloittanut työn Työpaja Morovassa, eikä sen vuoksi päässyt osallistumaan kerhon alkuun, mutta tuli kuitenkin kerhon loppupuolella kanssamme pullakahville. Yksi kerholainen oli hammaslääkärissä ja yksi sairalassa käymässä. Seitsemän hengen ryhmä oli sopivan kokoinen kerhonvetäjän ja kahden avustajan ohjaamaksi.

Olin valmistanut kotona pullataikinat valmiiksi ajan säästämiseksi ja koska kaikille ei olisi voinut tarjota yhtälailla tehtäviä taikinan valmistamisessa. Yksi kerholainen oli ke-liaakikko, joten häntä varten oli tehty pieni gluteiiniton pullataikina. Kerhossa tehtäväksemme jäi siis leipominen, paistaminen ja valmiista herkuista nauttiminen. Leipominen oli kaikille entuudestaan tuttua puuhaa. Ohjausta toki tarvittiin, mutta työvaiheet paluivat kyllä hyvin kerholaisten mieleen. Taikinan muovaaminen ja tutut tuoksut toivat muistoja mieleen. Kerholaiset innostuivat muistelemaan omaa lapsuuttaan, miten esimerkiksi kotona äidin kanssa oli leivottu pullaa.

Muisteleminen, menneisyyden mieleen palauttaminen on tilanne, jossa rakennamme tul-kintaa menneisyydestämme yhdessä muiden ihmisten kanssa. Apuna voidaan käyttää erilaisia apuvälineitä kuten valokuvia, kalentereita, päiväkirjoja tai muistoesineitä. (Saastamoinen 2003, 137.) Kertomus, narratiivi on joko jälkikäteen tehty kuvaus menneisyyden tapahtumista tai tulevaisuuteen suuntautuvaa mahdollisten tapahtumaketjujen rakentamista (Saastamoinen 2003, 143).

Kerholaisista tuntui hyvältä leipoa ja mukava oli myös maistella omatekemiä pullia kahvin kanssa. Niitä tarjoiltiin toisille ja keuhuttiin kilvan. Pullia jäi kahvihetkestä tähteeksi. Ne päätettiin pakastaa ja nauttia joskus toiste. Keskustelu kerhossa oli lisääntynyt huomattavasti alkukerroista. Myös ujoimmat henkilöt uskalsivat nyt kertoa asioitaan avoimemmin kuin aiemmin.

7.4.6 Hyvä paimen

Kuudes, Koivutuvan toimintakerhon viimeinen kokoontuminen pidettiin 9.5.2011. Mukana oli yhdeksän kerholaista, päivätoiminnan ohjaaja ja kerhonvetäjä. Alkuhartaudessa aiheena oli Hyvä paimen. Selkokielisessä Raamatussa on teksti, jossa selitettiin tuo Johanneksen evankeliumista tuttu vertaus (Rajala 2004, 153 – 154). Olin tuonut mukanaani ystävältäni saaman figuurin paimenesta, joka kantaa lammasta. Patsas kiersi hartauden ajan, niin että jokainen kerholainen sai pitää sitä kädessään. Hartauden lopuksi hiljennyimme rukoukseen.

Kevät oli edennyt jo pitkälle. Niinpä vesiväriyöimme aiheena olikin kevät. Jokainen sai maalata mieleisiään värejä ja kuvia. Mukana olleista yhdeksästä kerholaisesta kaksi eivät olleet halukkaita maalaamaan. Heille annettiin lupa seurata muiden työskentelyä ja osallistua keskusteluun. Varasimme heille kuitenkin välineet, jos he haluaisivat sittenkin osallistua maalaukseen. Toinen ryhtyikin jonkin ajan kuluttua maalaamaan kevään hänelle mieleen tuovaa maisemaa – toinen istui hiljaa seuraten. Kun keskustelu ohjautui matkailuun, pääsi maalausta seurannut kerholainenkin osallistumaan ja olemaan huomion keskipisteenä. Hän oli käynyt lomamatkalla Turkissa ja kertoi innokkaasti muiden

kysellessä maidemme kulttuurieroista.

Maalaustyöt saatiin melko nopeasti valmiiksi. Ne kiinnitettiin päivätoimintasalin valkoisten kaappien oviin yhteiseksi iloksi. Osa kerholaisista oli maalannut kukkia ja keväistä maisemaa, osan töissä oli abstraktisti maalattu keväisiä värejä: vihreää, keltaista, sinistä ja punaista.

Koska kyseessä oli viimeinen kerhokerta herkuttelimme täytekakulla. Olin aluksi suunnitellut tekeväni sen kotona, mutta päivätoiminnan ohjaajan kanssa edellisellä kerralla keskusteltuani päätimmekin tehdä kakun kerhossa. Toin mukaan gluteiinittoman kakkupohjan ja muut tarvikkeet. Jaoimme korkean pohjan kahteen matalaan kakkupohjaan, jolloin saimme kaksi ryhmää ja kaikki halukkaat pääsivät osallistumaan työskentelyyn. Yhtä lukuunottamatta kaikki osallistuivatkin innokkaasti. Hän, joka ei osallistunut seurasi kuitenkin kiinnostuneena muiden työskentelyä. Tällainen yhdessä tekeminen koettiin tärkeäksi. Kun joimme lopetuskahveja ja herkuttelimme kakuillamme, olivat ryhmäläiset ylpeitä työstään: Tämä on meidän kakku, jossa minä olen tenhyt tämän työn ja sinä tuon työn ja hän tuon työn. Sitä saa maistaa! Ryhmätyön tekeminen onnistui siis kerholaisilta hyvin.

Kerholaiset olivat tietoisia, että tämä oli viimeinen kerhokerta. Olin kertonut heille aiemmin, että osallistun heinäkuussa koivukotilaisille järjestettävään leiripäivään seurakunnan kesäkodilla. Moni toikin tuon esille hyvästellessämme. Kiitimme toisiamme kerhosta ja sovimme näkevämme viimeistään heinäkuussa, mutta ehkä joidenkin kirkkokylällä asioivien asukkaiden kanssa jo aiemminkin.

7.5 Ryhmätoiminnan toteutumisen arviointi

Kerhokertojen toteutusten arvioinnissa hyödynnettiin paitsi osallistujilta ja henkilökunnalta saatua palautetta myös osallistuvaa havainnointia. Tämä tutkimusmenetelmä mahdollistaa luonnollisen vuorovaikutuksen tutkimuskohteen omassa ympäristössä (Vilkkä 2007, 122). Sen avulla pyrittiin täydentämään sanallista palautetta ja huomioimaan

myös ne kerholaiset, joille puheen tuottaminen oli vaikeaa. Saadut palautteet ja tehdyt havainnot kirjattiin kerhokertojen jälkeen muistiin ja niitä hyödynnettiin toiminnan suunnittelussa. Tavoitteena oli toiminnan kehittäminen kerholaisissa osallistavaan suuntaan.

Sain henkilökunnalta positiivista palautetta kerhokertojen huolellisesta suunnittelusta, käytetyistä menetelmistä ja ajankäytöstä. Koen, että tutustuminen Koivukodin asukkaisiin etukäteen ja keskustelut henkilökunnan kanssa auttoivat suuresti menetelmien valinnassa. Sain tietää paitsi asukkaiden mielenkiinnon kohteista myös heidän terveydellisistä rajoituksistaan. Terveystiedon edistämisen näkökulmaa pyrittiin pitämään mielessä paitsi vapaassa keskustelussa myös toimintatuokioiden sisällöissä. Keskustelimme esimerkiksi terveellisestä ruokavaliosta ja liikunnan ja ulkoilun tärkeydestä.

Kukin kerhokerta koostui alkuhartauksesta, toimintatuokiosta ja päätöksestä. Sama kaava toi turvallisuutta ja ennakoitavuutta toimintaan. Kerhokertojen sisältö haluttiin pitää väljänä, jotta vapaaseen keskusteluunkin jäisi aikaa. Ryhmä oli uusi ja kerhon yhtenä tavoitteena olikin auttaa kerholaisia tutustumaan toinen toisiinsa. Vuorovaikutuksen havaittiin lisääntyneen luottamuksen kasvaessa. Alkuvaiheessa kerholaiset huomioivat enemmän kerhonvetäjää ja puhuivat hänelle. Myöhemmin tuli enemmän keskustelua myös kerholaisten välille. Kerho koettiin tärkeäksi. Kerholaiset olivat yleisesti innokkaita osallistumaan ja kyselivät aina kerhon päätyttyä seuraavan kerhokerran sisältöä.

Henkilökunta tuki kerhokertojen toteutumista. Heidän kommenttinsa sekä kerholaisille että kerhonvetäjälle olivat ystävällisiä ja kannustavia. Henkilökuntaa oli mukana eri kerhokertoilla yhdestä neljään. Heidän läsnäolonsa mahdollisti toimintatuokioiden onnistumisen. Riittävä määrä auttavia käsiä tarvittiin, jotta saviastiat ja leipomukset saatiin tehtyä tai Pääsiäisvaellukselle lähdettyä. He tunsivat kerholaiset ja toivat heille turvallisuutta uuteen tilanteeseen. Oli myös hyvä, että henkilökuntaa oli paikalla, jos kerholainen halusi palata kerhossa tapahtuneisiin asioihin myöhemmin.

Koivutuvan toimintakerhon toisena tavoitteena oli tukea Koivukodin asukkaiden ja henkilökunnan yhteisöllisyyden syntymistä ja kasvua. Yhteisöllisyydellä on vaikutusta yk-

silön kokemukseen hyvästä terveydestä (Hyypä 2002, 60 – 62). Me-henki lisää ryhmään kuulumisen tunnetta ja omien juurtensa tiedostamista. (Hyypä 2005, 19 – 20.) Yhdessä olemisen ja tekemisen koettiin edistävän Koivukodin me-henkeä. Tämä tuli esille sekä kerholaisilta ja henkilökunnalta saaduista palautteista että havainnoista. Kerholaiset pitivät itsekin huolta, että jokainen sai mielipiteensä ja asiansa kerrottua yhteisissä keskusteluissa. Yhdessä tehdyistä tuotoksista: savitöistä, leipomuksista ja maa-lauksista oltiin ylpeitä. Yhteisen arjen ja juhlan elämisen merkityksestä puhuu myös Leena Qvickin tutkimus dementoituvan asiakkaan hyvästä hoidosta (Qvick 2008, 34).

Koivutuvan toimintakerho kokoontui päivätoiminnan yhteydessä. Päivätoiminnassa käy Koivukodin omien asukkaiden lisäksi myös talon ulkopuolisia kehitysvammaisia ohjatussa päivätoiminnassa. Suurin osa on kuitenkin Koivukodin asukkaita. Kerholaisia oli kaikkiaan seitsemästä kymmeneen. Kerholaiset valikoituivat paitsi oman kiinnostuksensa myös vointinsa mukaan. Osa kerholaisista ei asunut Koivukodissa, toisaalta kaikki Koivukodin asukkaat eivät osallistuneet kerhoon. Nämä tekijät vaikeuttavan juuri Koivutuvan toimintakerhon vaikutuksen arviointia Koivukodin yhteisöllisyyteen. Ehkä tässä tapauksessa olisikin parempi arvioida Koivutuvan toimintakerhon vaikutusta päivätoimintaryhmän yhteisöllisyyteen. Kaikki halukkaat tahdottiin kuitenkin ottaa mukaan kerhoon.

Opinnäytetyön kolmantena tavoitteena oli lisätä yhteistyötä Koivukodin ja seurakunnan diakoniatyön välillä. Sekä henkilökunnalta että kerholaisilta saaduista palautteista ilmeni, että kerho koettiin myönteiseksi yhteistyömuodoksi seurakunnan diakoniatyön kanssa. Kerhon tulemist kerholaisten kotiin pidettiin hyvänä asiana. Toisaalta myös kotoa pois lähteminen Pääsiäisvaellukselle toi toivottua vaihtelevuutta päivärytmiin, vaikka rajoittikin osallistujien määrää heidän liikuntakykynsä mukaan.

8 POHDINTA

8.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön eettisyyden pohdinta alkoi jo aiheen valinnasta. Savitaipaleen seurakunnan diakonin kanssa pohdimme kohderyhmää diakoniatyön alaisuudessa toteutettavalle toiminnalliselle kerholle. Kohderyhmäksi valikoituivat Koivukodin asukkaat paitsi opinnäytetyöntekijän oman kiinnostuksen myös heidän muttuneen tilanteensa vuoksi. Savitaipaleelle oli alkuvuonna 2011 valmistunut uusi kehitysvammaisten palvelu- ja tukiasuntola, johon oman kunnan asukkaiden lisäksi oli muuttanut asukkaita myös naapurikunnista. Kerho toimi luontevana yhteistyömuotona seurakunnan diakoniatyön ja Koivukodin välillä ja mahdollisti molemminpuolisen tutustumisen toinen toisiinsa.

Kerho tuli kohderyhmänsä luokse ja tarjosi sellaisillekin henkilöille osallistumisen mahdollisuuden, joiden liikkuminen kodin ulkopuolelle ei yksin onnistu. Yhden kerran teimme retken noin puolen kilometrin päässä olevalle Seurakuntakodille Pääsiäisvaellukseen. Tuolloin mukaan lähteneiden joukkoo valikoitui sen perusteella, ketkä jaksavat tuon matkan kävellä. Yksi kerholainen oli pyörätuolissa. Pyörätuoleja ei kuitenkaan voinut olla enempää, koska paikalle ei mahtunut useita pyörätuoleja kerralla. Yksi kerholainen jäi liikuntaesteiden vuoksi pois vaellukselta. Hänelle oli järjestetty muuta toimintaa hoitokodissa vaelluksen ajaksi.

Kerho toi vaihtelua osallistujien päiviin ja viikkoihin ja mahdollisti vuorovaikutuksen hoitokodin ulkopuolisten ihmisten kanssa. Kerhonohjaajana toimiessani kiinnitin erityistä huomiota kielenkäyttöön. Alkuhartauksissa käyttämäni kirjallinen materiaali oli pääosin selkokielistä. Hartauksien jälkeen keskustelimme aiheesta, jolloin kerholaiset voivat esittää kysymyksiään ja mielipiteitään. Päivätoiminnan ohjaajien mukanaolo toi turvallisuutta ja auttoi kommunikoinnissa. Heidän mukanaolonsa myös mahdollisti kerholaisten palaamisen kerhossa tapahtuneisiin asioihin ja tilanteisiin myöhemmin niin halutessaan.

Toimintatuokioissa ohjeita antaessani pyrin havainnoimalla varmistamaan, että kerholaiset olivat ymmärtäneet ohjeet. Yhden kerholaisen kanssa olisi ollut hyvä käyttää puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä esimerkiksi kuvia (vrt. Virtanen 2009, 181). Hän puhui vain muutamia sanoja. Tuolloin olisin voinut paremmin kommunikoida hänen kanssaan. Nyt päivätoiminnan ohjaajat auttoivat monessa kohdin kommunikointiamme.

Ryhmän jäsenten tarpeet ja odotukset ryhmän toiminnasta ovat erilaisia (Hintsala 1997, 24). Kukin kerholainen sai osallistua toimintaan omalla tavallaan ja heidän mielipiteitään kuunneltiin. Jos halusi tarkkailla sivusta, se sallittiin. Ketään ei pakotettu osallistumaan. Ryhmänohjaajana pyrin huomioimaan jokaisen kerholaisen yksilönä tasavertaisesti ja luomaan turvallisen ilmapiirin. Koska ryhmän koko oli melko suuri, seitsemästä kymmeneen henkilöä, ja ryhmässä oli hyvin erilaisia persoonia, oli huomion jakaminen tasapuolisesti toisinaan haasteellista.

Kerhokertojen arviointien luotettavuutta parantaa jatkuvan dokumentoinnin periaate (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 34, 39). Kerhokertojen toteutuminen ja niistä saatu palaute ja tehdyt havainnot kirjattiin muistiin heti kunkin kerran jälkeen. Opinnäytetyön tekijänä minua koskevat samat tietosuojakäytännöt kuin ammattihenkilöitä. Kerholaisten ja henkilökunnan nimiä ei ole julkaistu raportissa, eikä heitä ole tunnistettavissa kuvauksista.

Tärkeä seikka Koivutuvan toimintakerhon eettisen arvionnin kannalta on työn jatkuvuus. Keskusteluissa Savitaipaleen seurakunnan diakonin ja Koivukodin henkilökunnan kanssa toin esille, että opinnäytetyönä toteutettava kerho kokoontuisi kuusi kertaa. Kerhon pituus tiedotettiin myös kaikille kerhoon osallistuneille heti kerhon alkaessa. Osapuolet eivät pitäneet kerhon lyhytaikaisuutta esteenä kerhon toteutumiselle, koska yhteistyö jatkuu kuitenkin jossain muodossa. Seurakunnan työntekijä käy joka kuukausi Koivukodissa. Koivukodin väki kävi kesällä viettämässä leiripäivää seurakunnan kesäkodissa, jossa seurakunnan työntekijöiden ja vapaaehtoisten lisäksi oli myös opinnäytetyöntekijä. Koulutukseeni liittyvä harjoittelu syksyllä 2011 mahdollistaa myös meidän tapaamisemme jälleen.

8.2 Tulevia haasteita diakonissan työssäni

Koivutuvan toimintakerho oli omalta osaltaan lisäämässä ja monipuolistamassa Savitai-paleen kunnan kehitysvammaisten henkilöiden palveluja. Se toimi luontevana yhteistyömuotona seurakunnan diakoniatyön ja kehitysvammahuollon välillä tukemassa kehitysvammaisten henkilöiden asunnonmuuttoa. Yhdessä olemalla ja tekemällä pystyttiin edistämään ryhmäytymistä ja me-hengen syntyä. On tärkeää panostaa ryhmän toimivuuteen heti alusta alkaen. Turvallisessa ryhmässä saamme olla sellaisia kuin olemme, itsetutomme vahvistuu ja alamme ajatella myös muiden parasta (Aalto 2000, 16 – 17).

Kirkko Kaikille- ohjelman avulla halutaan taata edellytykset vammaisten ihmisten täysivaltaistumiselle kirkon piirissä. Osallistumisen esteinä voi olla paitsi fyysisiä myös henkisiä esteitä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2003, 8, 12 – 13.) Koivutuvan toimintakerho tuli kerholaisten luokse. Olisi kuitenkin hyvä, että kehitysvammaiset pääsisivät osallistumaan enemmän myös jumalanpalveluselämään ja koko seurakunnalle tarkoitettuihin tilaisuuksiin. Henkilökunnan työpanos ei kuitenkaan yksin riitä. Tässä kohdin tarvitaan vapaaehtoisten apua auttajiksi ja tukihenkilöiksi. Vapaaehtoistyö voi antaa tekijälleen paljon. Olisi saatava nämä kaksi maailmaa kohtaamaan.

Pääsiäisvaelluksen jälkeen vietimme kahvihetkeä Koivutuvassa ja keskustelimme vaeluksesta ja pääsiäisestä. Yksi iäkkäämpi kerholainen toivoi lasten vierailuja Koivukotiin. Tuohon pyyntöön pitäisi tarttua. Yhteistyö koulujen, päiväkotien ja kerhojen kanssa tulisi luontevalta. Lapsilla ei nykyään ole aina mahdollisuutta tavata usein etäällä asuvia isovanhempiaan. Myöskään laitoksissa asuvat aikuiset eivät välttämättä näe lapsia ja nuoria kovinkaan usein. Olisi tärkeää, että eri sukupolvet voisivat tavata toisiaan useammin ja viettää enemmän aikaa yhdessä. Tämä edistäisi varmasti molemminpuolista suvaitsevaisuutta.

Toiminnallisen opinnäytetyön suunnittelu, toteutus ja arviointi edistivät ammatillista osaamistani. Toiminnan suunnittelu ja käynnistyminen edellyttivät useita palavereja yhteistyökumppaneiden kanssa. Niissä sain mahdollisuuden kehittää yhteistyötaitojani, joita ammatissa toimiessa tarvitsee. Yhteistyötaitojen jatkuva, reflektiivinen kehittämi-

nen onkin edellytys ammatilliselle kasvulle. Havainnointi, omien tietojen ja taitojen tunnistaminen mutta myös toisen tietojen, taitojen ja tunteiden kunnioittaminen mahdollistavat asioiden jakamisen ja työstämisen yhdessä (Janhonen & Vanhanen-Nuutinen 2005, 16 – 17).

Kerhokertoja toteuttaessani ja niiden toimintaa arvioidessani saatoinkin kehittää ryhmänohjaus- ja havainnointitaitojani. Turvallisessa ryhmässä vuorovaikutus oman itsensä eli oman persoonan eri ulottuvuuksien kanssa sekä ryhmän jäsenten välillä on keskeistä (Aalto 2000, 26 – 27). On tärkeää, että ryhmänohjaaja huomioi jokaisen ryhmän jäsenen tasapuolisesti omana yksilönä. Tasa-arvoiseen vuorovaikutukseen kuuluu, että puhuu samaa kieltä vastaanottajan kanssa. Kehitysvammaisten ryhmää ohjattaessa selkokielen ja puhetta tukevien tai korvaavien kommunikointimenetelmien käyttö on aiheellista. Jotta uusi ryhmä saadaan toimimaan tarvitaan myös sosiokulttuurista innostamista yhdistämään erilaisten ihmisten arkipäivän maailmoita ja johdattamaan dialogiin (Kurki 2007, 70 – 73; Kurki 2000, 8, 25).

Toimintatuokioiden osuus oli keskeinen Koivutuvan toimintakerhossa. Koska ryhmä oli uusi, oli tekemisellä suuri merkitys. Yhteistyön tekeminen kerholaisten kesken kuitenkin onnistui, mistä osoituksena oli esimerkiksi täytekekkujen valmistaminen viimeisellä kerhokerralla. Kerhotoiminnan alkuvaiheessa vuorovaikutus oli selvästi vähäisempää kuin loppuvaiheessa. Ehkä myöhemmässä vaiheessa toimintatuokioiden sisältö olisi voinut olla vaikkapa keskustelu jonkun selkokiehisen tekstin pohjalta. Tämä antaisi aiheen esimerkiksi selkokiehisen kirjallisuus- tai Raamattu-piirin järjestämiseen kehitysvammaisille. Kiintoisaa olisi myös tutkia ja kehittää kehitysvammaisten kanssa tehtävää vapaaehtoistyötä sekä työmuotoja, joissa eri sukupolvet voisivat kohdata toisiaan.

LÄHTEET

Aalto, Mikko 2000. Ryppäästä ryhmäksi. 4. Painos. Tampere: My Generation Oy.

American Assosiation of Intellectual and Devolopmental Disabilities (AAIDD) i.a. Definition of Intellctual Disability. Viitattu 8.6.2011.
http://www.aamr.org/content_100.cfm?navID=21

Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Tampere: Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja, C Katsauksia ja aineistoja 17.

Delval, Marie-Hélène 2003. Raamattu lapsille Raamatun kauniita kertomuksia. Suomennos Poutanen, Kira. Helsinki: Kirkkopalvelut/ Raamattutalo.

Fröbelin Palikat 1991. CD-levy.

Gothóni, Raili & Jantunen, Eila 2010. Käsitteitä ja käsityksiä diakoniatyöstä ja diakoniestä työstä. Tampere: Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja, A Tutkimuksia 25.

Harjula, Minna 1996. Vaillinaisuudella vaivatut. Vammaisuuden tulkinnat suomalaisessa huoltokeskustelussa 1800-luvun lopulta 1930-luvun lopulle. Helsinki: Suomen historiallinen seura.

Hintsala, Susanna 1997. Tuettua vuorovaikutusta Selkoryhmän ohjaajan opas. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry ja Vanhustyön keskusliitto ry.

Hyypä, Markku T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä Sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hyypä, Markku T. 2005. Me-hengen mahti. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ivanoff, Päivi; Risku, Aija; Kitinoja, Helli; Vuori, Anne & Palo, Raija 2001. Hoidatko minua? Lapsen, nuoren ja perheen hoitotyö. Helsinki: WSOY.

Janhonen, Sirpa & Vanhanen-Nuutinen-Nuutinen, Liisa 2005. Kohti asiantuntijuutta. Oppiminen ja ammatillinen kasvu sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY.

Järvinen, Seija 2011. Hoitaja, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri, kehitysvammaisten palvelu- ja tukiasuntola Koivukoti, Savitaipale. Henkilökohtainen tiedonanto 18.4.

Karlberg, Karin; Wernolf, Inga; Östh, Lisa 1996. Lapsen Raamattu. Suomennos: Dalmio, Tuija. Helsinki: Lasten Keskus Oy.

Kartio, Johanna (toim.) 2009. Selkokieli ja vuorovaikutus. Tampere: Kehitysvammaliitto ry. Oppimateriaalikeskus Opike.

Kaski, Markus; Manninen, Anja & Pihko Helena 2009. Kehitysvammaisuus. Helsinki: WSOY.

Kehitysvmmahuollon tietopankki i.a. Viitattu 23.5.2011.
http://www.saunalahti.fi/kup/lait/yk_kvamm_oikeudet.html

Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

Kurki, Leena 2007. Innostava vanhuus. Sosiokulttuurinen innostaminen vanhempien aikuisten parissa. Helsinki: Finn Lectura.

Kuusela, Pekka 2003. Minästä yhteisöön, yhteisöstä minään. Teoksessa Kuusela, Pekka

& Saastamoinen, Mikko (toim.) Ruumis, minä ja yhteisö. Kuopion yliopiston selvityksiä E. Yhteiskuntatieteet 21.

Ladonlahti, Tarja; Naukkarinen, Aimo & Vehmas, Simo 1999. Poikkeava vai erityinen? Erityispedagogiikan monet ulottuvuudet. Juva: Atena kustannus.

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 23.6.1977/519. Viitattu 30.5.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770519>

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3.4.1987/380. Viitattu 30.5.2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870380>

Leino-Kilpi, Helena & Välimäki Maritta 2003. Etiikka hoitotyössä. 1. - 3. painos, 2006. Helsinki: WSOY.

Leskinen, Eija 2010. Ryhmä toimimaan! Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön. 2.painos. Juva: PS-kustannus. Taito-sarja.

Leskelä, Leealaura 2005. Häirittekö mää täs nyt teiän keskusteluu? Teoksessa: Leskelä, Leealaura & Virtanen, Hannu (toim). 2005. Toisin sanoen Selkokielen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry. Oppimateriaalikeskus Opike.

Leskelä, Leealaura & Virtanen, Hannu (toim.) 2005. Toisin sanoen Selkokielen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki. Kehitysvammaliitto ry. Oppimateriaalikeskus Opike.

Mattison, Steve 2003. Keramiikka materiaalit – tekniikat – työvälineet. Suomennos: Stewen, Riikka. Jyväskylä: Atena kustannus.

Meidän kirkko-osallisuuden yhteisö, kirkon strategia vuoteen 2015. Viitattu 31.5.2011.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E344>

[8/\\$FILE/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf](#)

Meidän kirkko-välittävä yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön linjaus 2015. Viitattu 31.5.2011.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content401510>

Niskanen, Elias 1998. Koululaitoksen valmiuksien kehittyminen vammaisten lasten opettamisessa. Teoksessa Eräkanto, Seppo & Merentie, Aini. Invalidihuollon puoli vuosisataa (1947 – 1997) Historiaseminaarin raportti 2/1998. Helsinki: Stakes.

Niskanen, Marjut 2010. Toivontupa Ikääntyneiden kehitysvammaisten osallistava toiminta Laukaassa, Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pieksamäki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Qvick, Leena 2008. Monipuolinen osaaminen ja yhteisöllisyys dementoituvan asiakkaan hyvän hoitotyön perustana. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.

Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Pieksamäki: Kirjapaja.

Rajala, Pertti; Parikka, Salli 2004. Raamattu kertoo. Helsinki. Lasten Keskus.

Repo-Kaarento, Saara 2007. Innostu ryhmästä Miten ohjata oppivaa yhteisöä. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Räisänen, Anja 1999. Kehitysvammaisten asuinpaikan muuton tukeminen kehitysvammatyöntekijän työnä. Kuopion yliopisto. Terveystieteiden ja -talouden laitos. Pro gradu -tutkielma.

Rättyä, Lea 2009. Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnal-

lisessa muutoksessa. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Väitöskirja.

Saastamoinen, Mikko 2003. Elämäntapayhteisöt ja yhteisöllistämisen teknologiat – identiteetti, ekspressiivisyys ja hallinnointi. Teoksessa Kuusela, Pekka & Saastamoinen, Mikko (toim.) Ruumis, minä ja yhteisö. Kuopion yliopiston selvityksiä E. Yhteiskuntatieteet 21.

Sarvimäki, Anneli & Stenbock-Hult, Bettina 2009. Hoitotyön etiikka. Helsinki: Edita.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kirkkojärjestys. Viitattu 31.5.2011.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?Open=Open&cid=results-fi&eur=%E2%82%AC&query=diakoniaty%C3%B6>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kirkko kaikille Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vammaisohjelma. Suomen ev.lut.kirkon kirkkohallituksen julkaisu- ja 2003:3.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2.sunnuntai ennen paastonaikaa. Viitattu 8.4.2011. www.evl.fi-selko

Thitz, Päivi 2006. Yhteisöllisyys diakoniatyössä. Diakonian tutkimus 2 / 2006. Viitattu 31.5.2011. http://dts.fi/dokumentit/DT_2_2006.pdf Tuloste tekijän hallussa.

Vehmas, Simo 2006. Kehitysvammaisuus, etiikka ja sosiaalinen vammaistutkimus. Teoksessa Teittinen, Antti toim. Vammaisuuden tutkimus. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus.

Vehmas, Simo 2005. Vammaisuus Johdatus historiaan, teoriaan ja etiikkaan. Tampere: Gaudeamus Kirja. Oy Yliopistokustannus University Press Finland Ltd.

Vernerinet Kehitysvamma-alan verkkopalvelu. Toimintakyvyn näkökulma. Viitattu

8.6.2011. <http://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus/mita-kehitysvammaisuus-on/toimintakyvyn-nakokulma.html>

Vernerinet Kehitysvamma-alan verkkopalvelu. Toimintakykyyn pohjautuvat määritelmät. Viitattu 8.6.2011. <http://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus/mita-kehitysvammaisuus-on/toimintakyvyn-nakokulma/toimintakykyyn-pohjaavat-maaritelmat.html>

Vernerinet Kehitysvamma-alan verkkopalvelu. Lääketieteellinen näkökulma. Viitattu 13.6.2011. <http://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus/mita-kehitysvammaisuus-on/laaketieteellinen-nakokulma.html>

Vilkka, Hanna 2007. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Virtanen, Hannu 2009. Selkokielen käsikirja. Tampere: Kehitysvammaliitto ry. Oppimateriaalikeskus Opikie.

Virtanen, Soili 2010. Eläkeläiskerho ikääntyvän kehitysvammaisen tukena. Diakoniamattikorkeakoulu. Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Tervetuloa

Koivutuvan toimintakerhoon

Kokoonnumme maanantaisin klo 13—14.30
päivätoimintasalissa.

Kerhon päivämäärät ovat
28.3.; 4.4.; 11.4.; 18.4.; 2.5. ja 9.5.
Luvassa mukavaa yhdessäoloa.

Olet lämpimästi tervetullut!

Terveisin Tuija Tiainen (sh-, diakonissa-opiskelija)

